

Döyüş səngərindən reportaj

Ali Baş Komandana Lələtəpədən əsgər raportu:

“Şuşada, Xankəndidə zəfər NİDAsını qoymağa tam hazırıq”

12 noyabr 2016-cı il, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Lələtəpədə döyüş səngərində

Ən çətin döyüş tapşırığının öhdəsindən gəlməyə qadir olan Azərbaycan hərbiçisinin qələbə əzmi çox yüksəkdir

Ön xətdəyik...

Yüksəklikdə dalğalanan Azərbaycan bayrağına doğru irəliləyirik. El arasında “Lələtəpə” deyirlər bu yüksəklik... Amma bu gün o, adi bir təpə deyil. Şəhid qanı ilə yığılan Vətən torpağı, qurtuluş dastanı, bəlkə də qalibiyyət mərhələsinin başlanğıcıdır...

3 il öncə, Aprel döyüşlərində hərbi tariximizin qəhrəmanlığı salnamasına öz şəxsi imzalarını ataraq ölümsüzlüyə qovuşan gənc oğullarımızın miras qoyub gətdikləri bu yüksəklik artıq bizim üçün müqəddəsleşən zirvədir...

Qürur ünvanı

Yolumuz səngərə dayanıb. Barıt qoxulu, neçə-neçə qəhrəmana siper olan bu səngərdə Azərbaycan əsgəri hərbin ən çətin missiyasını yerinə yetirir. Amma bu missiya onlar üçün fəxarətdir, qürurdur. Müdafiə Nazirliyinin “N” sayılı hərbi hissəsinin nəzarət etdiyi Lələtəpə yüksəkliyində Azərbaycan əsgəri mətin dayanıb. Zabit Elgiz İbrahimov deyir ki, səngərimizlə düşmən postu arasında məsafə çox azdır. Ancaq buna baxmayaraq, səngərimiz effektiv müdafiə sistemi, yüksək səviyyəli müdafiə qurğuları ilə təmin edilmişdir.

Ardı 3-cü səh.

Türk dünyası yenidən Azərbaycanda bir araya gəlir

Bakıda Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VII Zirvə görüşü başlayır

Respublikamız növbəti mötəbər beynəlxalq tədbirə evsahibliyi edəcək. Oktyabrın 14-15-də Bakıda Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VII Zirvə görüşü keçiriləcək. TDƏŞ-in yaradılması ilə bağlı Naxçıvan sazişinin 10-cu il-dönümünə təsadüf edən bu görüş türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın daha da dərinləşməsi istiqamətində yeni mərhələnin əsasını qoyacaq.

10 illik yol

Xatırladaq ki, 10 il əvvəl, 2009-cu il oktyabrın 3-də Naxçıvan şəhərində Türkdillli ölkələrin dövlət başçılarının IX Zirvə toplantısı zamanı “Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması haq-

qında” Naxçıvan Sazişi imzalanıb. Həmin sazişin məqsəd və vəzifələrinin yerinə yetirilməsi üçün Dövlət Başçıları Şurası, Xarici İşlər Nazirliyi Şurası, Yüksək Vəzifəli Şəxslər Komitəsi, Türkdillli Dövlətlərin Ağsaqqallar Şurası, kətiblik təsis edilmişdir. Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə həmin təşkilatların təsisçisi üzvləridir.

Türk Şurası da adlandırılan bu qurum dövlət başçılarının iradəsi, türk birliyinin formalaşması üzrə verdikləri mühüm qərarlar sayəsində 10 ildə mühüm təşəkkül dövrü keçib, sürətlə təşkilatlanıb. Türkdillli Ölkələrin Parlament Assambleyası (TÜRK PA), Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı (TÜRKSOY), Beynəlxalq Türk Akademiyası, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, Türkdillli Dövlətlərin Ticarət və Sənaye Palatası və Türk Biznes Şurası kimi qurumların fəaliyyəti sayəsində öz ölkələr arasında əlaqələr sürətlə

genişləyib. Dost və qardaş türk dövlətlərinin dil, tarix və mədəniyyətindən güc alan Türk Şurası Avrasiyada sülh, sabitlik və rifahə əhəmiyyətli töhfələr verərək regionun nüfuzlu təşkilatlarından birinə çevrilib. 10 ildə TDƏŞ dünyanın bir çox nüfuzlu təşkilatları ilə əməkdaşlıq qurub və bu əlaqələr hazırda uğurla davam edir. Şuranın fəaliyyəti digər beynəlxalq təşkilatların fəaliyyəti ilə uzlaşır.

Türk Şurasının əsas fəaliyyət məqsədləri və vəzifələri məhz Naxçıvan Sazişi ilə müəyyən edilmişdir. Bunlar türk dövlətləri arasında qarşılıqlı dostluğun möhkəmləndirilməsi, regionda və ümumilikdə dünyada sülhün qorunması, siyasi, ticarət-icqisadi, hüquq mühafizə, təbiətin mühafizəsi, mədəni, elmi-texniki, hərbi-texniki, təhsil, enerji, neqliyyat və ümumi maraq kəsb edən digər sahələrdə səmərəli regional və ikitərəfli əməkdaşlıqdır.

Ardı 4-cü səh.

Rusiya Federasiyasının Soçi şəhərində “Valday” Beynəlxalq Diskussiya Klubunun XVI illik iclasının plenar sessiyasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Qarabağ problemi ilə əlaqədar bəyan edilən fikirlər və ortaya qoyulan qətiyyətli mövqeyi dünyanın siyasi gündəmində böyük rezonans doğurdu.

İllərdir davam edən bu hərbi münaqişənin sülh yolu ilə və beynəlxalq hüququn normaları çərçivəsində həllində maraqlı olduğunu göstərən Azərbaycan dövləti və onun Prezidenti İlham Əliyev səbrin də bir hüdudu olduğunu mötəbər tribunadan gur səslə bir daha beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırdı. Etiraf etmək lazım-

İlham Əliyev Ermənistan hakimiyyətini faşistləri qəhrəmanlaşdırmaqda ittiham etdi

Bu gün dünya miqyasında ən böyük təhdidlərdən biri də neofaşizmin yenidən təşəkkül tapmasıdır. Hazırda neofaşist ideyaları bəşəriyyətə qarşı yönəlmiş qanlı siyasət kimi qiymətləndirilir və onunla qətiyyətli mübarizə mühüm vəzifəyə çevrilir. Çünki beynəlxalq ictimaiyyət belə düşmənçilik yaradan təbliğatın yenidən dünyanı böyük fəlakətlərə sürükləyə biləcəyini yaxşı dərk edir. Lakin bəşəriyyətin daha böyük inkişafa doğru irəlilədiyi bir vaxtda elə ölkələr də tapılır ki, neofaşizmi dövlət siyasəti səviyyəsinə yüksəldir.

dözümsüzlüyün müasir formalarının yayılmasına şərait yaradan praktikanın digər növləri ilə bağlı vəziyyət haqqında məruzə təqdim edib. Həmin məruzədə deyilir: “Ermənistanın keçmiş hakimiyyət respublikaçı partiya millətçi təmayüllü, Üçüncü Reyx ilə əməkdaşlıq etməsi haqqında məlumat olan, birmənalı siyasəti mövqeyi olmayan Qaregin Njdenin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi üçün addımlar atıb”. Bu, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin mövqeyidir”.

Bu xüsusda neofaşizm ideyalarını dirçəltməyə və yaymağa can atan Ermənistan indi daha çox seçilməkdədir. Təəssüf ki, neofaşizm bu gün Ermənistanda yeni inqibah mərhələsinə yaşamaqda, çoxsaylı tərəfdarlar toplamaqdadır. Türkmənistanın paytaxtı Aşqabad şəhərində keçirilən MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə iclasında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ermənistanda faşistlərin qəhrəmanlaşdırılması ilə bağlı tutarlı fikirləri daha çox diqqət mərkəzində yer alıb. Dövlət başçısı çıxış edərkən deyib ki, MDB məkanında faşizmin qəhrəmanlıq kimi qələmə verilməsinə yer yoxdur. “Biz dövlət başçıları fa-

şistlərin qəhrəman kimi qələmə verilməsinin əleyhinə dəfələrlə çıxış etmişik. Təəssüf ki, MDB məkanında, xüsusən Ermənistanda belə hallar baş verir. Orada əvvəlki hakimiyyət Yerevanın mərkəzində faşist cəlladı və satqın, Qaregin Njde ləqəbi ilə alman faşistlərinə xidmət etmiş Qaregin Ter-Arutunyanaya heykəl qoyub. MDB ölkələrindən olan müharibə veteranlarının böyük bir qrupu Ermənistanın əvvəlki rəhbərliyinin bu həyasız addımına qarşı dəfələrlə etirazını bildirib. 2019-cu ilin mayında Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi “Nasizmin qəhrəmanlıq kimi qələmə verilməsi, neofaşizmin yayılması və irqçiliyin, irqi ayrı-seçkililiyin, ksenofobiyanın və onlarla bağlı

Ardı 2-ci səh.

Q.Ç.Səmədovun 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**: Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakına görə Qoca Çerkez oğ-

lu Səmədov 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2019-cu il

Paşinyan rejimini fiaskoya uğradan qətiyyət

dir ki, siyasi hakimiyyətə gəldiyi ilk günlərdən etibarən əsasız, populist çıxışları və bəyanatları ilə hakimiyyətə dəxli mövqelərini möhkəmləndirməyə çalışan Nikol Paşinyan ilhamvericiləri tərəfindən onun üçün öncədən müəyyən olunmuş qırıq cizgiləri belə tapdalaşdırmağa meyilləndi. El arasında məzəmmət kimi, iştah yemək zamanı artır. Paşinyanın normal siyasətçiyə yaraşmayan sərəmsə iddia və bəyanatlarından təəcüblənən beynəlxalq qurumlar da nələrin baş verdiyindən düzgün nəticə çıxara bilmirdi. Nikol Paşinyanın və digər dövlət rəsmilərinin Dağlıq Qarabağa qanunsuz son sə-

fərləri Ermənistan ictimaiyyətinə əslində qurtuluşu olmayan bir bataqlığa və fəlakətə sürükləyirdi. Bu həm də hadisələrin sonrakı və həllədiçi axarı ilə bağlı mövcud düşüncələrə yeni fərqli münasibət yaranmasına yol açırdı. Dərin təhlil göstərir ki, erməni siyasətçilərinin Dağlıq Qarabağa səfərlərini səbirli izləyən Azərbaycan dövləti əslində Ermənistanın yeni rəhbərliyindən Qarabağ separatçıları ilə davamlı temas qurub onları beynəlxalq cinayət yolundan çəkindirməyi gözləyirdi. Amma Paşinyan bunu da çirkin və sərəmsə iddialarının güdüzünə verdi. O, utanmadan hətta BMT-nin tribuna-

sından Qarabağa bağlı həyasız iddialarını səsləndirməkdə davam etdi. Bu, artıq sözlün bitdiyi yer idi və bu cür sərəmsə sayıqlamalara cavabsız qala bilməzdi. Cənab Prezident İlham Əliyevin “Valday”dakı çıxışı bu mənada ədalətə və cəsərə təbii cavab idi: “Mən Ermənistan baş nazirinin təəcüblə doğuran “Qarabağ Ermənistanın bir hissəsidir və nöqtə” bəyanatına toxunmaq istəyirdim. Birincisi, bu, yumşaq desək, yalandır. Qarabağ Aralıq-Dağlı bütün dünyada Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanınmışdır.

Ardı 2-ci səh.

“Qarabağ Azərbaycanı və nida işarəsi” bəyanatı Azərbaycan Ordusunun qarşısında yeni tapşırıqlar müəyyən edir

Oktyabrın 12-də Mərkəzi Komanda Məntəqəsində Müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənovun rəhbərliyi ilə nazir müavirləri, qoşun növləri komandanları, baş idarə, idarə və xidmət rəislərinin, birlik komandirlərinin iştirakı, eləcə də videobağlantı vasitəsilə cəbhə bölgəsində yerləşən birləşmələrin komandirləri və digər məsul zabitlərinin iştirakı ilə xidməti müşavirə keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, müşavirədə çıxış edən general-polkovnik Z.Həsənov Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin Səhifə Keçirilən “Valday” Beynəlxalq Diskussiya Klubunun XVI illik iclasının plenar sessiyasında çıxışı zamanı səsləndirdiyi “Qarabağ - tarixi, əzəli Azərbaycan torpağıdır. Beləliklə, Qarabağ Azərbaycanı və nida işarəsi” fikrini Azərbaycan Ordusunda böyük ruh yüksəkliyi ilə qarşılandığını və ordumuz qarşısında yeni tapşırıqlar qoyduğunu xüsusi vurğulayıb. Nazir bildirib ki,

bu tapşırıqlar Azərbaycan Ordusunun, xüsusilə ön xətdə yerləşən bölmələrin döyüş qabiliyyətinin artırılması, onların daha müasir, güclü silah və hərbi texnika ilə təchizatı, şəxsi heyətin döyüş və mənəvi-psixoloji hazırlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi, işğal altındakı torpaqların azad olunmasına yönəlməli təlim və tədbirlərin gücləndirilməsi qaydada keçirilməsi və bu istiqamətdə bir sıra digər mühüm məsələlərin həll edilməsindən ibarətdir.

Son dövrdə cəbhə xəttində yaranmış əməliyyat şəraitini təhlil edən Müdafiə naziri Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri tərəfindən işğal olunmuş ərazilərdə mövqelərinin möhkəmləndirilməsi məqsədilə mühəndis-istehkam işlərinin aparılması cəhdlərinin, eyni zamanda, düşmənin snayper və pilotsuz uçuş aparatlarının fəaliyyətinin sərbəst şəkildə qarşısının alınması məqsədilə adekvat tədbirlərin görülməsinə əmr edib.

Z.Həsənov bütün hərbi hissə və bölmələrdə silah, döyüş və xüsusi texnikanın istismarının qiş mövsümünə

keçirilməsi prosesinin lazımi səviyyədə aparılması və vaxtında yekunlaşdırılması, dağlıq ərazidə yerləşən bölmələrin hertərəfli təminatı, hərbi qulluqçuların sağlamlığına xüsusi diqqət yetirilməsi, həmçinin hərbi xidmətə çağırılmış gənc əsgərlərin qəbulunun müntəzəkli qaydada həyata keçirilməsi ilə bağlı müvafiq vəzifəli şəxslərə tapşırıqlar verib.

Müdafiə naziri döyüş hazırlığının yüksək səviyyədə saxlanılması məqsədilə təlimlərin, praktiki məşğələlərin, çöl çıxışlarının səmərəliliyinin daha da artırılmasına diqqət yönəldib. Z.Həsənov çətin və dağlıq şəraitdə yerləşən döyüş mövqelərinə aparın yolların təmir olunması, eləcə də yeni yolların salınması sahəsində həyata keçirilən işləri yüksək qiymətləndirərək bunların davam etdirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

Müşavirənin sonunda Müdafiə naziri oktyabrın sonunda Bakıda keçiriləcək MDB Müdafiə Nazirləri Şurasının növbəti iclasının yüksək səviyyədə təşkilinə dair hazırlıq işləri ilə bağlı müvafiq göstərişlər verib.

Ötən il Azərbaycanla Avstriyanın ticarət dövriyyəsi 2 dəfəyədək artıb

İqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev Avstriya Federal Neqliyyat, İnnovasiya və Texnologiya naziri Andreas Rayxhardtın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşündə Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığın Azərbaycanın xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindən olduğunu, Avstriya ilə əməkdaşlığa böyük önəm verdiyi, tərəfdaşlığın inkişafında yüksək səviyyəli səfərlərin, keçirilən görüşlərin əhəmiyyəti vurğulanıb.

İqtisadiyyat Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşdə Şahin Mustafayev ölkələrimiz arasında müvafiq müqavilə-hüquq bazasının yaradıldığını, 40-dək sənəd, o cümlədən Azərbaycan və Avstriya arasında Dövlət münaşibələri və tərəfdaşlığa dair Birgə Bəyannamə imzalandığını deyib. Bildirib ki, Azərbaycan-Avstriya Əməkdaşlıq Şurası, Avstriya-Azərbaycan Ticarət Palatası, Avstriya İqtisadiyyat Palatasının Azərbaycandakı nümayəndəliyi ölkələrimiz arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafına töhfə verir.

Diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycanla Avstriya arasında iqtisadi-ticarət əlaqələri genişlənib. Ötən il ölkəmizin Avstriya ilə ticarət dövriyyəsi 2 dəfəyədək artıb. Azərbaycanda sənaye, tikinti, ticarət, xidmət, bank və sığorta, neqliyyat və digər sahələrdə 50-dək Avstriya şirkəti qeydiyyata alınıb.

Avstriya şirkətləri ölkəmizdə dövlət əsaslı layihələrdə də iştirak edirlər. İqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsinə gəlincə, İqtisadiyyat naziri əlaqələrin müxtəlif istiqamətlər, xüsusilə investisiya, neqliyyat-tranzit, sənaye, turizm, səhiyyə, aczaçılıq və tibbi ləvazimatların istehsalı sahələrində inkişaf etdirilməsi üçün böyük potensialı qeyd edib. Vurğulayıb ki, Avstriya şirkətləri həmçinin əlverişli biznes və investisiya mühitindən yararlanmaqda ölkəmizdəki sənaye parkları və məhəllələrinə investisiya yatra bilərlər.

Avstriya Federal Neqliyyat, İnnovasiya və Texnologiya naziri A.Rayxhardt ölkəsi ilə Azərbaycan arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu vurğulayıb. Azərbaycan-Avstriya iqtisadi əməkdaşlığının genişləndirilməsi istiqamətləri barədə fikirlərini bölüşüb, ikitərəfli əlaqələrin gücləndirilməsi üçün intensiv görüş və müzakirələrin önəmini vurğulayıb.

Avstriya şirkətlərinin rəhbərləri fəaliyyət istiqamətləri barədə məlumat verib, Azərbaycanlı həmkarları ilə əməkdaşlıq barədə təkliflərini bildiriblər.

Görüşdə İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi idarə heyətinin sədri Zaur Əliyev və Azərbaycanın Avstriyadakı səfiri Qalib İsrailov da iştirak ediblər.

Paşinyan rejimini fiaskoya uğradan qətiyyət

Ermenistanın özü bu qurumu tanıdır. Qarabağ əsl Azərbaycan torpağıdır. Beləliklə, Qarabağ Azərbaycanı və nida işarəsidir.

Azərbaycanın libeal artan iqtisadi və hərbi gücü fonunda ölkəmizin beynəlxalq siyasi aləmdə mövduq yerini və çəkisi daha da artır. Ermənistan isə iqtisadi, sosial, mədəni, demokratik və hərbi sahələrdə tənəzzülə uğrayan zavallı dövlət imicinə sahibdir. Zəifliyi və çaresizliyi məsuliyyətsiz bəyannatlarla siyortalamağa çalışan erməni baş nazir xalqını və dövlətini daha böyük fəlakətə və bədbəxtliyə sürükləyir.

Prezident İlham Əliyevin məşhur “nida işarəsi” əslinde beynəlxalq aləmə Qarabağ mü-

naqişəsi ilə bağlı ölkəmizin konkret mövqeyinin bir daha nümayişidir.

Biz özümüzün oları kim-səyə gəzəşmə getmək niyyətinə deyilik və istənilən hərbi gücümüz sayəsində düşməne layiqli cavab verə bilərik. Paşinyan sərəmsə bəyannatlarını davam etdirdiyi halda Azərbaycan istənilən yolla öz torpaqların azad etməli olacaqdır.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı həm də beynəlxalq hüquqa və dəyərlərə ədalətli mövqə nümayiş etdirən beynəlxalq qurumlara da bir çağırış kimi tarixlədi. Rusiyanın birinci kanalına müsahibə verən cənab Prezident bir daha bə adalətsizliyin təəssüfverici olduğunu bəyan etdi: “Əsas prinsip beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə riayət olunmasıdır. Təəssüf ki, onlar kobud şəkildə pozulur və bu prinsiplərə hörmətin seçim yansıması mövcuddur. BMT Təhlükəsizlik Şurası bəzən qənamələri bir neçə günə yerinə yetirir, bizə gəldikdə isə, qənamələr 25 ildən artıqdır ki, kağız üzərində qalır. Bununla da bu dünyəvi təsnifat müəyyən dərəcədə nüfuzdan salınır”.

Hesab edirəm ki, bu bəyanat həm beynəlxalq siyasi qurumlara, həm də populyar bir baş nazirin girovuna çevrilməsi erməni itimatı fikri tərzinə düşüncə-dərinlik üçün verilən daha bir firsətdir. Bu firsətin doğru-düzgün dəyərləndirilərək nəticə çıxarılması üçün hələ vaxt bitməsi deyil. Ermənistan cəmiyyəti onu gözəyən fəlakət burulğanından qurtulmaq şansıını itirməməlidir. Bunun üçün onlardan sadəcə bir gərəkliliyi dərk etmək tələb olunur, Prezident İlham Əliyev demişkən: “Qarabağ Azərbaycanıdır və nida işarəsidir”.

Əyyub ƏYÜBƏV, Mingəçevir Turizm Kollecinin direktoru, iqtisad elmləri doktoru, professor, fəxri turizm işçisi

“Kommersant” qəzeti MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında Paşinyanın gülcünc vəziyyətə düşdüyünü yazır

“Kommersant” qəzeti MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasından bəhs edən reportajında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışına cavab verən Ermənistan baş nazirinin gülcünc vəziyyətə düşdüyünü yazır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, qəzet Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Yerevanda Njdeyə heykəl qoyulması barədə söylədiklərində Paşinyanın “səfeh cavabı”nı şərh edərək yazır: “Paşinyan çuşa gələrək Njdeni müdafiə etməyə başladı. Ancaq çox nahaq. Njdenin nasist Almaniya ilə əməkdaşlıq etməsi barədə mübahisə etmək mənasızdır. İlham Əliyev gözlədiyindən artıqna nail oldu. Bir masa arxasında oturanlar qarşısında həm Njdeni müdafiə edən, həm də Böyük Vətən müharibəsində sovet xalqının Qələbəsinin 75 ilinin təmtəraqla qeyd olunması barədə danışan Ermənistan baş naziri, yumşaq desək, heç də yaxşı görünmürdü”.

RF Dövlət Dumasının deputatı: “Njdeyə heykəl qoyulması cinayətdir”

RF Dövlət Dumasının deputatı Dmitri Savelyevin fikrincə, Rusiya İkinci Dünya müharibəsinin tarixini yenidən yazmaq istəyənlərə layiqli cavab verməlidir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, D.Savelyevin sözlərinə görə, Njdenin nasistlərin əlaltı olmasını və Qızıl ordunun arxa cəbhəsində tənqiblər üçün agentlər cəlb etməsinə təsdiqləyən rəsmi sənədlər var.

D.Savelyev deyib: “Ermənistanın Qaregin Njdeyə heykəl qoyublar. Njdenin nasistlərin əlaltı olmasını, Qızıl ordunun arxa cəbhəsində tənqiblər üçün agentlər cəlb etməsinə təsdiqləyən rəsmi sənədlər var. Ona isə heykəl qoyurlar. Krasnodar diyarının Armavir şəhərində də Njdeyə memorial qoyulduğunu biləndə çox hiddətləndim. Mənim fikrincə, “nasizmin reabilitasiyası” cəhdi olan bu fakt həm Rusiya qa-

nunlarına, həm də beynəlxalq qanunlara görə cinayət kimi təsvif edilməlidir. Bunun başqa adı yoxdur. Njdeyə heykəllər qoyulması nasist cəmiyyətinin qəhrəman kimi qələmə verilməsi deməkdir. Burada başqa fikir ola bilməz. Əgər Ermənistan qəhrəman lazımdırsa, Cənub-Qərb cəbhəsində nasistlərdə darmadağın etmiş, sonra isə Belorusiya cəbhəsində rəhbərlik etmiş Sovet İttifaqı marşalı, iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Baqramyanı niyə xatırlamırlar? Ermənistanın görkəmli qəhrəmanı, Böyük Qələbənin yaxınlaşdırılmasına mühüm rol oynamış şəxslər olub, amma orada nədənsə Njde kimi son dərəcə şübhəli şəxslərə heykəl qoyurlar. Bu fakt belə hadisələrin əsl səbəbi barədə düşünməyə məcbur edir. Rusiya bu cür hadisələrə adekvat cavab verməlidir”.

İlham Əliyev Ermənistan hakimiyyətini faşistləri qəhrəmanlaşdırmaqda ittiham etdi

Qeyd olunur ki, Ermənistanın keçmiş hakimi Respublika Partiyası tərəfindən Üçüncü Reyxə əməkdaşlıq edən Qaregin Njde kimi qaragüruhu “siyasətçi”nin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi istiqamətində addımlar atılıb. Həmçinin sənəddə Ermənistanın millətçi cərəyanına məxsus siyasi təşkilatları arasında 2018-ci ilin payızında siyasi partiya kimi qeydiyyata alınmış “Sasna Tsrer” terrorçu qruplaşma kimi fərqləndirilir.

Vurğulanır ki, hakimiyyəti güc yolu ilə devirməyə cəhd etmiş partiyanın ideologiyasının əsasını Ermənistan Respublikasını “cinayətkar Rusiya-Türkiyə sözləşməsinin törəməsi” (1921-ci ilin Moskva müqaviləsi) kimi tanımaqdan imtina etmək və “yeni dövlət yaratmaq” uğrunda mübarizə aparmaq təşkil edir. Məruzədə deyilir: “Partiyanın açıqlanmış məqsədləri Ermənistan

ham indiki ərazisinin, həm də Dağlıq Qarabağın daxil olduğu “yeni Ermənistan yaratmaq”, habelə xarici ölkələrdə yaşayan erməniləri ümummilli referendum vasitəsilə birləşdirməkdir”.

Bundan əlavə, partiyanın proqram göstərişlərində guya “Rusiya müstəmləkəçiliyi tərəfindən tapdalanmış” hüquqların bərpası, “Naxçıvanda və Axuryan çayının qərbində Ermənistan hakimiyyətinin səlahiyyətinin bərqərar edilməsi” vəziyyəti xüsusi vurğulanır.

İkinci Dünya müharibəsində nasistlərin tabeliyində olan hərbi birləşməyə başçılıq edən erməni əsilli Qaregin Ter-Arutunyan (Njdeyə) Yerevanın mərkəzində abidə ucaldılıb. Kütləvi insan qırğınlarında fəal iştirak edən Njdenin adına Yerevanda bir prospekt, böyük meydan, onun ətrafındakı metro stansiyası, bir kənd verilib. Bu məsələyə toxunan İlham Əliyev qeyd edib:

“...Böyük Vətən müharibəsi illərində, Bolqarıstan ərazisində milliyətçə erməni olan 30-dan çox agent cəlb edib, onların təxribat hazırlığında və pozucu fəaliyyət üçün Qızıl ordunun arxa cəbhəsinə atılmasına iştirak edib. SMERSH qrupunun əməkdaşları olan 17 tənqibçi saxlanılıb, qalanları barədə axtarış əhali edilib. Njde həm də Avropanın yəhudi əhalisinə qarşı Holokostda iştirak edib. 1942-ci ildə o, Sovet İttifaqına qarşı döyüşən erməni leqionu təşkil edib. Yeri qalmışkən, Njdenin əsas şüarı belə idi: “Almaniya uğrunda həlak olan Ermənistan uğrunda həlak olur”. Burada şərhə ehtiyac yoxdur. Njde həbs olundu və Vladimir həbsxanasında ömrünü başa vurdu. 2016-cı ildə Ermənistan paytaxtının mərkəzində bu satqın cəllada hündürülüyü 6 metrə yaxın olan heykəl qoyulub. Təəsüf ki, Ermənistanın yeni hakimiyyəti bu heykəli götürməyib. Hesab

edirəm ki, MDB məkanında faşizmin qəhrəmanlığı kimi qələmə verilməsi yer yoxdur”.

Göründüyü kimi, on minlərlə insanın, dinc sakinin öldürülməsində iştirak edən, Ukrayna və Polşada çoxsaylı qətlər, qarətələr törədən, yəhudilərə və nasist ideologiyasına nifrət edən xalqların nümayəndələrinə qarşı amansızlığı ilə fərqlənən Njdeyə Yerevanda abidə ucaldılması Ermənistan hakimiyyətinin nasizmə, zülmə, qəddarlığa məhəbbətindən xəbər verir. Bunu qəhrəmanlıq sayan Nikol Paşinyanın, onun hakimiyyətinin nasistlərə satılan, minlərlə insanın qanını axıdan bir cəllada abidə qoyması faşizmə qarşı mübarizə aparmış bütün xalqlara və millətlərə ən böyük hörmətsizlik, təhqir, xəyanətdir.

Elçin CƏFƏROV, “Azərbaycan”

İsraili politoloq: “İlham Əliyev diplomatik ustalığı göstərdi və kimin kim olmasını Paşinyanın üzünə dedi”

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ermənistanın baş nazirinə xatırladı ki, Ermənistan Üçüncü Reyx rejiminin əlaltı qəhrəman kimi qələmə verilir.

RİA Novosti yazır ki, iki ölkənin liderləri arasında bu mövzuda diskussiya oktyabrın 11-də MDB ölkələrinin dövlət başçıları arasında zirvə görüşündə olub. İlham Əliyev qeyd edib ki, MDB ölkələrinin rəhbərləri Adolf Hitlerin əlaltıların qəhrəmanları kimi qələmə verilməsini dəfələrlə etirazlarını bildirib. O xatırladı ki, Yerevanda məşhur millətçi Qaregin Njdeyə heykəl qoyulub.

Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb: “Orada əvvəlki hakimiyyət Yerevanın mərkəzində faşist cəlladı və satqın, Qaregin Njde ləqəbi ilə alman faşistlərinə xidmət etmiş Qaregin Ter-Arutunyanı heykəl qoyub.

...Təəssüf ki, Ermənistanın yeni hakimiyyəti bu heykəli götürməyib. Hesab edirəm ki, MDB məkanında faşizmin qəhrəmanlığı kimi qələmə verilməsi yer yoxdur”.

İlham Əliyev Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin məruzəsindən də sitat gətirib. Həmin sənəddə Njdenin nasistlərə əlbit olması və onun sovet hakimiyyəti orqanları tərəfindən həbsə alınması təsdiqlənir.

Beynəlxalq münasibətlər sahəsində israili ekspert, ictimai xadim, “Cəmiyyət üçün beynəlxalq layihələr” adlı qeyri-hökumət təşkilatının rəhbəri Arye Qut AZƏRTAC-a müsahibəsində deyib: “Hesab edirəm ki, İlham Əliyev öz ölkəsinin əsl lideri kimi hərəkət etdi, MDB ölkələrinin bütün prezidentləri arasında birinci olaraq məhz İlham Əliyev Ermənistanın baş nazirinin üzünə dedi ki, Ermənistan artıq neçə ildir faşist və antisemit Qaregin Njdeni qəhrəman kimi qələmə verməklə məşğulduurlar”.

İsraili ekspertin sözlərinə görə, heç kəs xalqların öz tarixini, tarixi keçmişini şərh etmək və öz milli qəhrəmanlarının xatirəsini əbədiləşdirmək kimi suveren hüquqlarına müdaxilə etmir. Arye Qut deyib: “Lakin biz susmamalıyıq.

Prezident İlham Əliyevin MDB zirvə görüşündə əsl həqiqəti deməkdən özünü saxlaya bilmədiyi kimi. Dəhşətli Holokost cinayətlərində əli olan insanlar milli qəhrəmanları kimi qələmə verilməyə biz susmamalıyıq.”

Üç il bundan əvvəl Yerevanda nasistlər əlaltı, faşist və antisemit Qaregin Njdeyə heykəl qoyulmasına biz, israililər necə münasibət bildirməliyik? Ölkə başçılığı qarşı cinayət törətməkdə ittiham edilmiş faşist canısını özünü qəhrəman adlandıra bilməyəcək. Erməni faşist və antisemit general Qaregin Njdenin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi biabırçılıqdır. Bu, Holokost qurbanlarının xatirəsinin təhqir edilməsi deməkdir. Şəxsən mənim üçün, basbasının ailəsinin bütün üzvləri Ukraynada faşistlər tərəfindən məhv edilmiş bir insan üçün bu, dözülməz ürkəkdir.”

Qutun sözlərinə görə, XX əsrin sonu - XXI əsrin əvvəlində minlərlə insanın kütləvi şəkildə məhv edilməsi və qətlə yetirilməsi bütün mənəvi, əxlaqi, siyasi kolliziyaaların mənbəyi olub, bütün başqa problemləri üstələyib. Holokost yəhudi xalqı üçün dəhşətli və dözülməz sözdür. Bu, vəhşiləşmiş və quduzlaşmış faşist rejimi tərəfindən yəhudi xalqına iztirablar, onun əlçaldılması, təhqir edilməsi, vəhşilik, barbarlıq, bu xalqın kütləvi şəkildə məhv edilməsidir. Azərbaycan Prezidenti haqlı olaraq Njdeni faşist və Hitlerin əlaltı adlandırıldığı halda Ermənistanın baş naziri onu Ermənistanın qəhrəmanı adlandırdı.

Nasist Almaniya tərəfindən törədilmiş dəhşətlər barədə öz gəncilərinə sayə bərdərlik edən müasir Almaniya fərqli olaraq, bütövlükdə müasir Ermənistan cəmiyyətinin böyük qüsuru ondan ibarətdir ki, orada Dro və Njde kimi erməni faşistlərin şəxsiyyətinə pərəstiz təbliğ edilir. Arye Qut deyir: “Onla-

loji bombasının atası” adlandırıldı. O, yəhudi uşaqları üzərində eksperimentlər apardı. Məhz azərbaycanlı Həmzə Sadiqov yəhudi uşaqların xilaskarı oldu, onun cəsarəti və igidliyi sayəsində onlarca yəhudi ailəsi ölümdən qurtuldu. Uzun illər boyu Sadiqovun adı unudulmuşdu. Tarix dərsliklərində onun adına rast gəlmək olmurdu. Edinməz ədəbiyyatında nadir hallarda xatırlanırdı və praktiki olaraq heç kəs onun barəsində bilmirdi. Bu gün arxivlərin çoxu açılıb və az qala unudulmuş adlar açılıb. Bu şəraitdə Həmzə Cümşüd oğlu Sadiqovun adı da yenidən bizimlə yanaşı çəkilir.

Həmzə Sadiqov Azərbaycan, doğma Ağdam rayonuna qəhrəman kimi qayıdıb. Hazırda bu qəhrəmanın məzarı Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazisindədir. Urağrısı ilə düşüncələri, yəhudi uşaqlarını faşistlərdən xilas etmiş qəhrəman kimi yəhudi faşistlərinin tapdığı altındadır. Bunlar alman faşistlərinin heç nə ilə fərqlənir. Azərbaycan Xocalı şəhərində və yaxınlığında yerləşən digər işğal edilmiş Azərbaycan rayonlarında uşaqlar qətlə yetirilib. Sadiqovun məzarı məsələsinə gəldikdə isə, bizdə olan məlumata görə, erməni vandallar bu qəhrəmanın məzarını dağıdıblar.

MDB ölkələrinin dövlət başçıları arasında Azərbaycan Prezidentinin Ermənistan faşizminin qəhrəmanlığı kimi qələmə verilməsi barədə dedikləri real faktdır. İlham Əliyev diplomatik ustalığı göstərdi və kimin kim olmasını Paşinyanın üzünə dedi.

İsraili ekspert deyir: “Bu gün artıq sirs deyil ki, Ermənistan faşizmin ideologiyası dövlət səviyyəsində təbliğ edilir, faşist Almaniya ilə siyasi əməkdaşlıq etmiş erməni faşistlər və nasistlər qəhrəmanları kimi qələmə verilir, onlara abidələr ucaldılır, küçələrə, meydanlara, tədris müəssisələrinə, strateji mərkəzlərə onların adları verilir. Cənubi Qafqazın bu ölkəsində faşizmin, antisemitizmin

və terrorizmin populyarlaşdırılması dövlət siyasətinin tərkib hissəsinə çevrilib. Ən dəhşətli və hiddətləndiricisi odur ki, “Njdeizm” adlı faşist ideologiyası Ermənistan tədris müəssisələrinin proqramına daxil edilib və gənc nəsillə bu “dəyərlər” ruhunda tərbiyə edilir”.

Arye Qut vurğulayıb: “Yerevanda nasistlər əlaltı, faşist və antisemit Qaregin Njdeyə heykəl qoyulmasına biz necə münasibət bildirməliyik? Ölkə başçılığı əleyhinə cinayət törətməkdə ittiham edilmiş faşist canını öz qəhrəmanı adlandıra bilməyəcək. Erməni faşist və antisemit general Qaregin Njdenin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi biabırçılıq və Holokost qurbanlarının xatirəsinin təhqir edilməsi deməkdir. Şəxsən mənim üçün, basbasının ailəsinin bütün üzvləri Ukraynada faşistlər tərəfindən məhv edilmiş bir insan üçün bu, dözülməz ürkəkdir. Məhz bu səbəbdən mənim üçün bu, həm də şəxsi faciədir”.

İsraili ekspert qeyd edir ki, müasir Ermənistanın bu siyasətini gəc iş düşən bomba adlandırmaq olar, çünki belə ideologiya əsasında böyüyən gənclər gələcəkdə faşizmin və terrorizmin işini davam etdirəcəklər. Ermənistan hökumətinin maliyyə dəstəyi ilə “Qaregin Njde və onun təlimi” adlı kitab nəşr edilib, onun haqqında film çəkilmiş bir neçə milyon ABŞ dollarına başa gəlir. Görün, Ermənistan ABŞ-in və Rusiyanın maliyyə yardımı nəyə xərcləyir - nasizmin, faşizmin və terrorizmin populyarlaşdırılmasına. Ermənistanın bu cür dövlət siyasəti İkinci Dünya müharibəsində faşizmə qarşı mübarizədə həlak olmuş milyonlarla insanın, onların yaxınlarına və vətənlərinə, xüsusən faşizm üzərində Qələbənin qazanılmasında müsbət xidmətləri olmuş keçmiş SSRİ vətəndaşlarına hədsiz hörmətsizlik nümunəsidir. Arye Qut ritorik sual verir: “Yeni doğrudanmı ermənilərin faşist Njde və Drodan başqa qəhrəmanları olmayıb?”

Ali Baş Komandana Lələtəpədən əsgər raportu:

"Şuşada, Xankəndidə zəfər NİDAsını qoymağa tam hazırıq"

Ən çətin döyüş tapşırığının öhdəsindən gəlməyə qadir olan Azərbaycan hərbiçisinin qələbə əzmi çox yüksəkdir

Əvvəl 1-ci səh.

Düşmən tapdağından azad edilən bu strateji yüksəklikdə belə bir müdafiə sisteminin yaradılması istənilən təxribatlara adekvat cavab verməyə imkan yaradır.

Ayıq növbədə olan əsgər Nurlu Əliqismət növbətçiliyi zamanı heç bir hadisə baş vermədiyini məruzə edir. Lələtəpə yüksəkliyində xidmət etməsinə özünə şərəf bilən əsgər deyir ki, vətən torpaqlarını qorumaqdan qürurlu heç nə ola bilməz. Lənkəran şəhərindən həqiqi hərbi xidmətə çağırılan Əliqismət özünü mübariz əsgər kimi hiss edir: "Fəxr edirəm ki, Lələtəpədə xidmət edirəm. Bura hər bir əsgər üçün müqəddəs məkandır. 3 il öncə hərbi hissəmiz buranı düşmən tapdağından azad edib. Hər gün Lələtəpədən qarşıda görünən Çəbrayıl rayonunun işğal altındakı kəndlərinə baxanda fikirləşirəm ki, görəsən, xidmətim dövründə o torpaqlara ayıq basa biləcəyəm?"

Məndən öncə hərbi hissəmizdə xidmət edən əsgərlər döyüşərkən bu yüksəklikdə azad ediblər. Mən də evə qəhrəman kimi dönmək istəyirəm. Lələtəpədən Şuşaya qədər döyüşməyə gücümüz də var, cəsərimiz də..."

Döyüş növbəsində olan əsgər Nəsim Xanişli çox ayıq-sayıqdır. Diqqətini yayındırmadan sualları müxtəlif cavablandırır: "Bura elə bir yerdir ki, bir anlıq diqqətsizliklə həm özünü, həm də digər əsgər yoldaşlarının həyatı üçün təhlükə yarada bilər. Ona görə də burada xidmət etmək bizdən daha da məsuliyyətli olmağı tələb edir. Çünki Lələtəpə strateji yerdir. Buradan düşmənin istənilən hərəkətini izləmək, hücumunun qarşısını asanlıqla almaq mümkündür. Burada daim düşməni nəzarətdə saxlayırıq".

Əsgərin cavabı bizi qürurlandırır. Səngərdə, düşmənlə üz-üzə mövqedə əsgərin dilindən deyilən bu sözlər onların vətənə ürəkdan bağlı olduqlarını göstərir.

Yüksəksəviyyəli təchizat

Şəxsi heyətin sosial-yaşayış şəraiti ilə maraqlanmaq üçün kazarmaya üz tuturuq. Müasir tələblərə cavab verən kazarmada əsgərlər üçün hər cür şərait yaradılıb. Təşviqat guşəsində Azərbaycan Konstitusiyası, dövlət rəmzlərimiz barədə məlumatlar, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ordu ilə bağlı fikirləri yer alıb. Həmçinin divardan Aprel döyüşlərində şəhid olan hərbi qulluqçuların şəkilləri asılıb. Burada anbar, mətbəx, sanitariya qovşağı da mövcuddur.

Döyüş növbəsindən qayıdan əsgərlər kazarmada rahat dincəli, televizora baxır və ya həvəs-

karlar şahmat, domino oynayıb, qəzet oxuyub, bir sözlə, istirahətini səmərəli keçirirlər.

Zabit Elgiz İbrahimov deyir ki, hərbi hissə komandanlığı şəxsi heyətin döyüş və peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması istiqamətində bütün zəruri tədbirləri həyata keçirir. Çünki ordunun gücü xidmət edən şəxsi heyətin ruh yüksəkliyindən asılıdır. Aprel zəfəri isə yüksək döyüş hazırlığına malik olan əsgərlərimizi elə ruhlandırır ki, yalnız hücum, qələbə barədə düşünürlər: "Biz ən qabaqdaıyq və burada xidmət etmək hər bir hərbiçiyə qürurvericidir. Əvvəllər əsgərlər ön xəttə gələndə həyəcən keçirdirirdilər. Ancaq indi Azərbaycan gənclərinin sanki döyüş ruhu, vətənpərvərlik hissi daha da yüksəlib. Bütün bunların səbəbi Aprel döyüşlərində əldə edilən böyük zəfərdir. Bu yüksəkliyin düşməndən geri alınmasında hərbi hissəmizin qəhrəman oğulları canlarından keçiblər. Biz də hər an onları kimi qəhrəmanlıq göstərməyə qadırıq. Biz ermənilərdən çox güclüyük. Bunu 3 il öncə də sübut etmişik. Bu gün də güclü ordunun əsgərləriyik və hər an döyüşə hazırıq".

"Prezidentin "Qarabağ Azərbaycandır və nida işarəsi" bəyanatı erməniləri yaman qorxuya salıb"

İstirahətdə olan əsgərlərlə çay süfrəsi ətrafında əyləşib səmimi söhbət etmək üçün kazarmaya üz tuturuq. İçəridəki əsgər-

lər öz aralarında maraqlı söhbətlər edirlər. Kazarmaya daxil olmaq hər bir hərbiçiyə qürurvericidir. Əvvəllər əsgərlər ön xəttə gələndə həyəcən keçirdirirdilər. Ancaq indi Azərbaycan gənclərinin sanki döyüş ruhu, vətənpərvərlik hissi daha da yüksəlib. Bütün bunların səbəbi Aprel döyüşlərində əldə edilən böyük zəfərdir. Bu yüksəkliyin düşməndən geri alınmasında hərbi hissəmizin qəhrəman oğulları canlarından keçiblər. Biz də hər an onları kimi qəhrəmanlıq göstərməyə qadırıq. Biz ermənilərdən çox güclüyük. Bunu 3 il öncə də sübut etmişik. Bu gün də güclü ordunun əsgərləriyik və hər an döyüşə hazırıq".

Digər əsgər: "Bircə onu bilirəm ki, Prezidentimizin "Qarabağ Azərbaycandır və nida işarəsi" ifadəsindən sonra ermənilərin kürkündə birə düşüb. Aprel döyüşlərindən sonra necə qorxuya düşmüşdülər, indi də o vəziyyətdədir. Qoy həmişə bu gündə olsunlar. Eşq olsun Ali Baş Komandanımızla!"

Azərbaycan əsgərinin bu fikirləri bizi də qürurlandırır. Söhbətlərdən bəlli olur ki, Prezident İlham Əliyevin oktyabrın 3-də Rusiyada keçirilən "Valday" Beynəlxalq Diskussiya Klubunun XVI illik iclasının plenar sessiyasında səsləndirdiyi fikirlər, beynəlxalq konfransın tribunasından işğalçı Ermənistanın baş naziri N.Paşinyanın avqustun əvvəlində Xankəndidə söylədiyi "Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə" sərəmsə, məsuliyyətsiz bəyanatına tutarlı cavabı əsgərlərimizi daha çox ruhlandırır.

Çay süfrəsi ətrafında əyləşib mətin əsgərlərlə söhbəti davam etdiririk. Əsgərlərdən Emin Səmədov, Niyaməddin Cabbarov, Murtuz Namazov, Sarxan Abdullayev fikirləri diqqətimizi çəkir.

Əsgər Murtuz Namazov deyir ki, hərbi xidmətə gəlmədən öncə də Azərbaycan Prezidentinin xarici səfərlərini, konfranslarda çıxışlarını maraqla izləyib: "Elə bir konfrans yoxdur ki, Ali Baş Komandan orada Qarabağ münafiqşəsindən danışmasın, Ermənistanın işğalçı ölkə olduğunu bəyan etməsin".

Əsgər Niyaməddin Cabbarov: "Ali Baş Komandan Ermənistanın baş nazirinə sanki tərş şillə vurdu. Dedi ki, Qarabağ tarixi, əzəli Azərbaycan torpağıdır, bunu dünya da bilir, vəssalam".

Əsgər Emin Səmədov: "Həqiqətən də Ali Baş Komandanın çıxışları, işğalçı ölkəyə etdiyi xəbərdarlıqları bizi çox qürurlandırır. Qələbə nidasını Şuşada, Xankəndidə qoymağa tam hazırıq. Kaş ki döyüşlər başlayayıdı, qovaydıq erməni əsgərini torpaqlarımızdan. Bizdən öncə bu yüksəkliyi düşməndən azad edənləri "Lələtəpə fəthələri" adlandırdılar. İstəyirik ki, bizlər də "Şuşa fəthələri" olaq. Kaş ki böyük qələbə bizim hərbi xidmət keçdiyimiz dövrə düşsə..."

Göründüyü kimi, Azərbaycan əsgəri döyüş səngərində tək vətənin keşiyini çəkmir, həm də asudə vaxtında qəzet oxuyub, gündəlik xəbərləri izləyib ictimai-siyasi prosesləri də izləyiblər. Hərbiçilərimizin yüksək döyüş ruhu insanda bir əminlik hissi yaradır ki, bu əsgər istənilən döyüş tapşırığından zəfərlə çıxar.

kartof püresi, döyüş sıyığı verilir. Həmçinin hərbiçilər mövsümi tərəvəz salatları və şirələr təmin edilir.

Artıq nahar vaxtıdır. Şəxsi heyət növbə ilə yeməxanaya daxil olur. Günüortanın rasionunda vermiş supu, qovrulmuş ətlə bulğur sıyığı, kələm salata, meyvə şirəsi var. Hər kəs növbə ilə istədiyi xörəyi seçib işahla yeməyə başlayır. Biz də əsgərlərə bişirilən nemətlərdən dadırıq. Sanki evimizdə nahar edirik.

Lələtəpə yüksəkliyində belə bir mənərənin şahidi olmaq həqiqətən qürurvericidir. Elə bu xoş hisslərlə əsgərlərimizlə sağollaşıb səngərlərdən bir qədər aralıda yerləşən hərbi hissəyə yollanıırıq.

Zəngin qida rasionu, bol çeşidli xörəklər

Nahar vaxtına az qalıb. Bir qəddərdən sonra hərbi hissənin şəxsi heyəti yeməxanaya daxil olaca. Biz isə şəxsi heyətdən öncə yeməxanaya daxil olub naharın hazırlanma prosesini izləyirik. Bütün avadanlıqla təchiz edilmiş yeməxanada mətbəx, təsərrüfat otaqları, ləvəzə də ərzaq və əşya anbarları var. Hərbi hissələrdə şəxsi heyətin qidalanmasının keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və bişirilən yeməklərin çeşidinin artırılmasına xüsusi diqqət yetirilir, milli yeməklərin hazırlanmasına üstünlük verilir.

Yeməxana reisi gizir Vüqar Abduraxmanov deyir ki, yeməxanada ancaq mülti işçilər çalışır. Şəxsi heyət üçün hazırlanan gündəlik yeməyin çeşidi isə çox zəngindir. Səhər yeməyində əsasən əsgərlərə südlü döyü və ya vermişel, soyutma yumurta, cəm, yağ, qayğanaq, kolbasa verilir. Naharda isə 2 çeşiddə yemək bişirilir. Həftənin müxtəlif günlərində sulu yeməklərdən mercə, noxud şorbəsi, borç, küftə, arıştə, quru yeməklərdən isə qovrulmuş ətlə və ya qiymə ilə makaron, qarabaşaq, döyü, bulğur, vermişel hazırlanıb. Şam yeməyində balıq konservi ilə bulğur, qarabaşaq,

Əsgərin mənəvi-psixoloji durumu da, qələbə əzmi də yüksəkdir

Nahardan sonra Aprel döyüşlərində böyük şücaət göstərərək adını hərbi tariximizə qızıl hərflərlə yazdıran hərbi hissə ilə tanış oluruq. Qalib gələn hərbi hissə öz qəhrəmanları ilə öyünür. 4 Milli Qəhrəman olan hərbi hissənin 9 zabiti "Azərbaycan bayrağı" ordeni, 4 hərbiçisi "Vətən uğrunda", 26 hərbiçisi isə "İgidliyə görə" medalları ilə təltif olunub.

Hərbi hissənin arzusundadır qərgah, kazarmalar, yeməxana, tibb məntəqəsi, hərbi hissəyə təqdimat buyurulan üçün qonaq otaqları və hamam kompleks mövcuddur. Hərbiçilərin idmanın müxtəlif növləri ilə məşğul olmaları üçün şəhərcik də salınıb. Qərgahın binasında Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ordu quruculuğuna diqqət və qayğısını, hərbiçilərə görüşlərini əks etdirən və alayın Aprel döyüşlərində şəhid olmuş igidlərinin, eyni zamanda Azərbaycanın bütün Milli qəhrəmanlarının fotolarından ibarət guşə yaradılıb. On cəhəddəki hərbi hissənin əsgər kazarmalarında səliqə-sahmənə, təmizliyə söz ola bilməz. Burada hərbi qulluqçuların istirahəti üçün hər cür şərait var.

Azərbaycan əsgərinin mənəvi-psixoloji durumu, hərbi və maddi-texniki təchizatı, döyüş hazırlığı, bir sözlə, ümumi vəziyyəti ilə əyani surətdə tanış olmaq, qazanılan uğurlara canlı şahidlik etmək ayrı bir hissdır. Bütün bunlardan sonra insanda ordumuzun gücünə bir əminlik yaranır. Ən müasir hərbi texnikaları, yeni silahları və onları asanlıqla istifadə etməyi bacaran şəxsi heyətlə tanışlıqdan sonra bir daha Azərbaycan Ordusuna güvənə inanırıns ki, işğal edilmiş torpaqlarda, Dağlıq Qarabağda elə bir hərbi hədəf yoxdur ki, ordumuz onu məhv edə bilməsin.

Bir sözlə, ən çətin döyüş tapşırığının öhdəsindən layiqlincə gəlməyə hər an hazır olan Azərbaycan əsgərinin qələbə əzmi çox yüksəkdir.

Rəşad BAXŞƏLİYEV, Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

Yağub MAHMUDOV: "Gülüstən və Türkmənçay müqavilələri tariximizin ən ağırılı səhifələridir"

1813-cü il oktyabrın 12-də çar Rusiyası ilə Qacarlar İrəni arasında Gülüstən müqaviləsi imzalandı. AZƏRTAC Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Tarix İnstitutunun direktoru, akademik Yağub Mahmudovun bununla bağlı qeydlərini təqdim edir.

Gülüstən (1813) və Türkmənçay (1828) müqavilələri tariximizin ən ağırılı səhifələridir. Bu müqavilələr əslində beş minillik dövlətçilik tariximizin ən dəhşətli faktlarıdır. Qüdrətli imperiyalar yaratmış böyük xalqımız Gülüstən müqaviləsindən sonra öz tarixinin "olum ya ölüm" dövrünə qədəm qoymuşdu. XVIII əsrin sonunda Yaxın və Orta Şərqi tarixində Azərbaycan sülaləsi olan Qacarların hakimiyyəti (1796-1925) dövrü başladı. Qacarlar vaxtilə onların ulu babaları Qaraqoyunluların, Ağqoyunluların, Səfəvilərin və nəhayət, Nadir şah Əfşarın hakimiyyəti altında olmuş bütün əraziləri, o cümlədən Azərbaycan xanlıqlarını yenidən vahid dövlət halında birləşdirmək siyasəti yeritməyə başladılar.

Beləliklə, Qacarlar və Cənubi Qafqazı işğal etməyə çalışan çar Rusiyası arasında uzun sürən müharibələr dövrü başladı. Kiçik xanlıqlara və sultanlıqlara parçalanmış Azərbaycan iki böyük dövlət arasında qanlı müharibələr meydanına çevrildi. Gülüstən və Türkmənçay müqavilələrinə əsasən Azərbaycan iki imperiya arasında bölüşdürüldü: Şimali Azərbaycan çar Rusiyasına, Cənubi Azərbaycan isə Qacarlar İrəniyə qatıldı. Nəticədə Azərbaycanın bundan sonrakı tarixində yeni siyasi-coğrafi analizlər meydana gəldi: "Şimali Azərbaycan" (və ya "Rusiya Azərbaycanı"), sonralar "Sovet Azərbaycanı" və "Cənubi Azərbaycan" (və ya "İran Azərbaycanı").

Gülüstən müqaviləsi çar Rusiyası ilə Qacarlar İrəni arasında 1804-1813-cü illər müharibəsinin yekunlarını və Azərbaycanın həmin dövrlərdə birinci dəfə bölüşdürülməsini təsdiq edən rüsvayçı sөvdələşmə sənədidir. Gülüstən müqaviləsinə əsasən, Şimali Azərbaycan (İrəvan və Naxçıvan xanlıqları istisna olmaqla) çar Rusiyasına, Cənubi Azərbaycan isə Qacarlar İrəniyə təhvilə qatıldı.

Müqavilə 1813-cü il oktyabrın 12-də Qarabağın Gülüstən kəndində imzalandı. 11 maddədən ibarət olan müqaviləyə əsasən, Qacarlar İrəni Azərbaycanın Gəncə, Qarabağ, Şərqi Gürcüstan və Dağıstana olan iddialarından əl çəkər, onların çar Rusiyasının hakimiyyəti altına keçməsinə təsdiq etdi. Sənədə əsasən, yalnız çar Rusiyasına Xəzər dənizində hərbi donanma saxlamaq hüququ verilir, ticarət malları üçün beş faizlik gömrük qoyulur, hər iki dövlət tacirləri daxil gömrük vergilərindən azad olundular.

Müqaviləni Qacarlar İrəni tərəfindən Mirzə Əbülhəsən xan, çar Rusiyası tərəfindən isə Nikolay Rtişşev imzalayıblar.

Gülüstən müqaviləsi ümumdünya tarixində özge torpaqlarının bölüşdürülməsi məqsədilə bağlanmış ən rüsvayçı və antihumanist müqavilələrdən biridir. Bu müqavilə, eyni zamanda, müharibə etmiş iki dövlət arasında ziddiyyətləri də həll edə bilmədi. Müqavilənin birinci maddəsində dəbdəbdəli ibarələrlə bəyan edilən "sülh" uzun sürmədi. 1826-cı ildə tərəflər arasında ikinci müharibənin başlanması ilə Gülüstən müqaviləsi qüvvədən düşdü. Müharibə çar Rusiyasının üstünlüyü ilə başa çatdı. 1828-ci ildə çar Rusiyası ilə Qacarlar İrəni arasında Türkmənçay müqaviləsi imzalandı.

Azərbaycan xalqı terrora, soyqırımlarına və deportasiyalara ən çox məruz qalmış xalqlardan biridir. 200 ildir ki, xalqımız faciələrlə dolu bir tarix yaşayır. Bu qanlı tarix çar Rusiyası tərəfindən ermənilərin Osmanlı imperiyasından və Qacarlar İrəniyədən kütləvi surətlə Şimali Azərbaycan torpaqlarına, həmçinin Cənubi Qafqazın başqa ərazilərinə köçürülməsi ilə başlayıb.

Beləliklə, 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinin 15-ci maddəsi və 1829-cu il Ədirne müqaviləsi ilə ermənilərin Osmanlı imperiyası və Qacarlar İrəniyədən köçürülməsinin əsası qoyuldu. Erməni köçürməsi bütün yul boyunca çar Rusiyasının mühafizə dəstələri müşayiət edir, orlaq adam başına pul və əzab paylanır, köç üçün nəqliyyat ayrılır, ən mübit Azərbaycan torpaqları onlara verilir və bütün vergilərdən azad olundular. Ma-

raqılı və təkzibolunmaz tarix faktlarından biri də budur ki, tariximiz rus rəssamı Maşkov 1828-ci ildə ermənilərin Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsinə ayrıca rəsm əsəri həsr etmişdir.

Ermənilərin bizim torpaqlarımıza köçürülməsi çar Rusiyası XIX əsrin əvvəllərindən başlayaraq Azərbaycan torpaqlarında yeni bir etnos məskunlaşdırıldı. Ermənilər bura I Pyotr'un göstərişindən sonra Türkmənçay və Ədirne müqavilələrinə əsasən köçürülmüş etnosdur. Tarixi həqiqət budur ki, ermənilər nəinki Cənubi Qafqaza, ümumiyyətlə, Asiya qitəsinə köçüb gəlmə etnosdur. Ermənilərin gəlmə olduğunu mənbələr və "tarixin atası" Herodot təsdiq edir.

Tanınmış rus tədqiqatçısı Şavrov ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsi prosesini araşdırdıqdan sonra 1911-ci ildə yazdı: "Hazırda Cənubi Qafqazda yaşayan 1 milyon 300 min erməninin 1 milyondan çoxu bu diyarın yerli əhalisi deyil. Onları bura biz köçürüb gətirmişik".

Çar Rusiyası Cənubi Qafqazda özünə dayaqla yaratmaq üçün işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarına, xüsusən Qarabağın dağılıq rayonlarına, keçmiş İrəvan və Naxçıvan xanlıqlarının ərazisinə qonşu ölkələrdən kütləvi surətlə erməni əhalisi köçürdü. Türkiyə ilə həmsərhəd olan qədim Azərbaycan torpaqlarında - keçmiş İrəvan, Naxçıvan xanlıqlarının ərazisində sünü surətdə və xüsusi məqsədlə "Erməni vilayəti" yaradıldı. Bununla, Azərbaycan torpaqlarında gələcək erməni dövlətinin əsası qoyuldu.

Bundan əlavə, çar Rusiyası 1836-cı ildə müstəqil Alban kilsəsinin ləğvi etdi və onu erməni Qriqorian kilsəsinin tabeliyinə verdi. Bununla da Azərbaycan

nın qədim əhalisi olan xristian albanların qriqorianlaşdırılmasına və erməniləşdirilməsinə daha əlverişli şərait yaradıldı. Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı yeni ərazi iddialarının əsası qoyuldu.

Mən Ulu Öndər Heydər Əliyevin unudulmaz bir vəsiyyətini dönmə-dönə yada salıram, o, dəfələrlə deyirdi ki, biz son 200 il tarixini yenidən öyrənməliyik. Ulu Öndər XIX-XX əsrləri, xüsusən Gülüstən və Türkmənçay müqavilələrindən sonrakı tarixi nəzərdə tuturdu. Bu tarix Azərbaycanın ikiye bölünməsi tarixi, xalqımızın məhv edilməsi siyasəti tarixi və soyqırım tarixidir.

Heydər Əliyev Gülüstən və Türkmənçay müqavilələrini belə xarakterizə etmişdir: "Tarixi proseslərin gedişi ona gətirib çıxardı ki, 1813 və 1828-ci illərdə imzalanmış Gülüstən və Türkmənçay müqavilələri Azərbaycanı, onun tarixi torpaqlarını parçaladı, xalqımızı iki yərə böldü".

Heydər Əliyevin ötən əsrin 60-cü illərinin sonu - 70-ci illərinə xalqımızın milli dirçəlişini necə cəsarətlə himayə etməsinin canlı şahidiyəm. O zaman mən ölkəmizdə milli oyanışın əsas mərkəzlərindən biri olan Azərbaycan Ensiklopediyasında fəaliyyət göstərdim. Böyük müfəkkirimiz Rəşad Rəzvanı başçılıq etdiyi ensiklopediyaçıları və ensiklopediyaçıları ətrafında toplanmış qabaqcıl ziyalılar o zaman çox cəsarətli addımlar atırdılar. Xalqımızın təşəkkülündə türk etnoslarının həlledici rol oynaması, Şimali Azərbaycan çar Rusiyası tərəfindən işğalı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xadimlərinin tariximizdə mütərəqqi rol oynaması, cümhuriyyət dövrünün xadimlərinə obyektiv qiymət verilməsi, 1920-ci ilin Aprel işğalı kimi bir çox məsələlər o zaman məhz ensiklopediyaçıları qaldırdılar. Bunu da unutmamışam ki, milli oyanışımızın düşmənləri bizi ləkələmək üçün dəridən-qabıqdan çıxırdılar. Heydər Əliyev bütün bunlardan çəkinməyərək 1971-ci ilin martında mənə ensiklopediya baş redaktorunun elmi işlər üzrə müavini kimi məsul bir vəzifə etibar etdi. Həmin illərdə biz, məhz onun dəstəyi sayəsində, ilk dəfə olaraq Azərbaycan tarix xəritələrini çap etdirə bildik. Çox çəkmədən biz "millətçi", "burjuva məfkurəçiləri", "Sovet hökumətinin və Rusiyanın düşmənləri" damğasını vurmağa çalışdılar.

"Sapı özümüzədən olan baltalar" xalqımıza qarşı 1918-ci ilin Mart soyqırımını törətmiş Stepan Şaumyanın oğlunu - o zaman "Böyük Sovet Ensiklopediyası" baş redaktorunun birinci müavini işləyən Levon Şaumyanı Bakıya gətirdilər. Qara güvvələr Azərbaycan ziyalılarına ləke yaxmaq üçün özlerini oda-köze vurdular. Lakin onun məqsədlərinə çatma bilmədilər. Məhz Heydər Əliyevin müdrikliyi və cəsarəti sayəsində o zaman həm ensiklopediyaçıları, həm də ziyalılarımızın böyük bir dəstəsi, o cümlədən də mən, nəinki Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin təqiblərinə düşər olmadıq, hətta o dövr üçün dəhşətli bir cəza sayılan partiya çəzasından da yaxa qurtarıb biddik!

Qısa müddətdə AMEA-nın Tarix İnstitutunda Azərbaycan tarixinin müxtəlif dövrlərini, xüsusən 1813-cü il Gülüstən və 1828-ci il Türkmənçay müqavilələrindən sonra böyük imperiyaların işğalçılıq siyasəti nəticəsində xalqımızın başına gətirilən faciələri, erməni-dəsnak güvvələrinin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdikləri soyqırımlarını özündə əks etdirən çoxsaylı elmi əsərlər yazılıb və müxtəlif dillərdə nəşr olunub.

2013-cü ildə AMEA-nın Tarix İnstitutu Gülüstən müqaviləsinin bağlanması 200 illiyinə həsr olunmuş "XIX əsrin əvvəllərində Qafqaz müharibələri və onların nəticələri" adlı beynəlxalq elmi konfrans təşkil etmişdir. Konfrans işində 8 ölkədən - Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya, Ukrayna, Gürcüstan, ABŞ, İran və Albaniyadan 80-ə yaxın alim iştirak etmişdir. Son illərdə, həmçinin Bakı, Quba, Şamaxı, Gəncə, Lənkəran və Qusar şəhərlərində beynəlxalq elmi konfranslar təşkil edilmişdir. Azərbaycan və digər türk-müsəlman xalqlarına qarşı soyqırımlarına həsr olunmuş konfranslarda dünyanın yüzlərlə ən məhür alimləri iştirak etmişdir. Bütün bu konfranslar Prezident İlham Əliyevin himayəsi altında keçirilib. Bu gün Tarix İnstitutunun nəşrləri türk, ingilis, rus, ərəb, alman, fransız, italyan və başqa dillərdə oxunur. Azərbaycan tarixi elmi irəvan xalqımıza, Qarabağ və Naxçıvan tarixinə həsr olunmuş fundamental əsərlərdə erməni saxtakarlarına sarsıdıcı zərbə vurmuşdur. Dövlət başçısı bütün bu uğurlara görə institutun 13 əməkdaşını Azərbaycan Dövlət mükafatına layiq görüb.

DİN-in Sırası və Kiçik Rəis Heyəti Hazırlayan Məktəbi əsaslı təmirdən sonra istifadəyə verilib

Oktyabrın 12-də Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Arif Heydər adına Sırası və Kiçik Rəis Heyəti Hazırlayan Məktəbinin əsaslı təmir-tikinti və yenidənqurma işlərinin sonuna qatılmışı bildirildi.

DİN-in mətbuat xidmətinin AZƏRTAC-a bildirdikləri ki, Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov tədbirdə iştirak etmişdir.

Məktəbin rəisi, polis polkovniki Mirzəyinalabın Seyidov nazirə şəxsi heyətin mərasimə hazır olması barədə raport vermişdir.

Sonra DİN-in Maddi-Texniki Təminat Baş İdarəsinin rəisi, polis general-mayoru Elçin Həsənov bu təhsil ocağında aparılmış əsaslı təmir, yenidənqurma işləri barədə ətraflı məlumat vermişdir. Bildirilib ki, ümumi sahəsi 2,7 hektar olan ərazidə yerləşən bütün infrastrukturda - inzibati və yataqxana binalarında, tədris korpusunda, nəzarət-buraxılış məntəqəsində əsaslı təmir aparılıb, təlim yeri, tir, yeni avtomobil və qapalı avtomobil boksları, mini futbol, voleybol meydançaları, sanitar qovşaqlar və digər yarıdım sahələri tikilib.

Nazir əsaslı təmir olunmuş yataqxanaya, tədris korpusuna, yeni istifadəyə verilmiş yeməxanaya kompleksinə, tibb məntəqəsinə, idman meydançalarına və digər inşa edilmiş yarıdım sahələrinə baxdı.

burada gənc polis əməkdaşlarının normal yaşamaqları və təhsil almaları üçün yaradılmış şəraitlə yaxından tanış olub, görülən işləri yüksək qiymətləndirib, müvafiq tapşırıq və tövsiyələrini vermişdir.

Tədbir yekununda Daxili İşlər naziri V.Eyvazov inzibati binanın akt zalında məktəbin rəhbər və komandir heyəti ilə əməliyyat müşavirəsi keçirilmişdir.

Nazir Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Daxili İşlər orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə, şəxsi heyətin rifah halının daha da yaxşılaşmasına hər zaman xüsusi qayğı göstərdiyini xatırladı. Daxili İşlər naziri bu ali diqqətin nəticəsində son illər DİN-in orqan və hissələri, o cümlədən Arif Heydər adına Sırası və Kiçik Rəis Heyəti Hazırlayan Məktəb üçün ən müasir tələblərə cavab verən müxtəlif təminatlı binaların, korpusların tikildiyini, onların zəruri texniki və xüsusi vasitələrlə təmin olduğunu, nəticədə iş, həmçinin sosial-məişət şəraitinin daha da yaxşılaşdığını, nazir təqdimatında bunun əyani təzahürü olduğunu qeyd etmişdir.

General-polkovnik V.Eyvazov bu gün daxili işlər orqanlarının sıralarında yüksək intellekt, geniş dünyagörüş və biliyə malik gənclərin uğurlu xidmət etdiyini məm-

nuqluqla vurğulayıb, onların ən yaxşı nümunələri davam etdirəcəklərinə, bu təhsil ocağında alacaq bilik və vərdislərin cənabkarlıqla mübarizədə uğurla tətbiq ediləcəklərinə əminliyini bildirmişdir.

Daxili işlər orqanları qarşısında duran əsas vəzifənin xalqın əmin-amanlığını, dövlətçiliyini, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının keşiyində ayıq-sayıq dayanmaq olduğunu nəzərə çatdıraraq general-polkovnik V.Eyvazov polisin digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birlikdə son illər qazandıqı uğurların təməlinin hələ ötən əsrin 90-cu illərinin ortalarında qoyulduğunu, sonrakı mərhələdə bu işin davam və inkişaf etdirildiyini, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev tərəfindən dəfələrlə yüksək qiymətləndirildiyini xüsusilə vurğulayıb.

Nazir məktəbin rəhbər və komandir heyətinə, pedaqoji kollektivinə uğurlu arzuylara qadınlar öz tələb və tövsiyələrini verib. O, əmin olduğunu bildirdi ki, məktəbin şəxsi heyəti bundan sonra da qarşıya qoyulan bütün tapşırıq və vəzifələri məsuliyyətlə yerinə yetirəcəklər.

Sonda məktəbin xidmət-də fərqlənən bir qrup əməkdaş Daxili İşlər nazirinin müvafiq əmriləri ilə mükafatlandırılıb.

Türk dünyası yenidən Azərbaycanda bir araya gəlir

Əvvəlki 1-ci səh.

Eyni zamanda elm, texnika, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, gənclər, idman və turizm sahəsində qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsi, tərəflərin xalqlarının həyat səviyyəsinin daim yüksəldilməsi və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə bərabərhuquqlu tərəfdaşlıq əsasında regionda hərtərəfli və balanslaşdırılmış iqtisadi yüksəlişə, sosial və mədəni inkişafı say göstərilməsi, beynəlxalq hüququn ümumi qəbul olunmuş prinsiplər və normalarına uyğun olaraq qanunun aliliyi, səmərəli idarəçilik və əsas insan hüquq və azadlıqlarının təminatı üzrə məsələlərin müzakirəsi, türk xalqlarının böyük mədəni-tarixi irsinin təbliği, tanınması və yayılmasında kütləvi informasiya vasitələri arasında qarşılıqlı əlaqənin və ölkələr arasında təmasların təşviqi və sairə də bu vəzifələr sırasındadır.

Bakı görüşü Türk Şurasının fəaliyyətində xüsusi canlanma yaradacaq

TDŞS-in indiyədək 6 zirvə görüşü keçirilib. I Zirvə görüşü 2011-ci il oktyabrın 20-21-də Almatıda, II Zirvə görüşü 2012-ci il avqustun 22-23-də Bişkekdə, III Zirvə görüşü 2013-cü il avqustun 15-16-da Qəbələdə, IV Zirvə görüşü 2014-cü il iyunun 4-5-də Türkiyənin Bodrum şəhərində, V Zirvə görüşü 2015-ci il sentyabrın 10-11-də Astanada, VI Zirvə görüşü keçən il sentyabrın 3-də Qırğız Respublikasının Çolpon-Ata şəhərində keçirilib.

I Zirvə görüşü "iqtisadi əməkdaşlıq", II Zirvə görüşü "Təhsil, elm və mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq", III Zirvə görüşü "Nəqliyyat və bağlantı", IV Zirvə görüşü "Turizm sahəsində əməkdaşlıq", V Zirvə görüşü "Media və informasiya sahəsində əməkdaşlıq" məsələlərinə həsr olunub. Qırğız Respublikasında keçirilən VI Zirvə görüşünün əsas mövzusu milli idman növlərinin və gənclər arasında əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı idi. Göründüyü kimi, indiyədək keçirilən görüşlərin mövzusu fərqli sahələrdə əhatə etmişdir. Bu baxımdan Türk Şurası müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına töhfə vermişdir.

Ötən bir ildə TDŞS-in tərkibində və fəaliyyətində yeni keyfiyyət dəyişiklikləri baş ver-

mişdir. Şuranın ən mühüm nailiyyəti, şübhəsiz ki, Özbəkistanın qurumun üzvlüyünə qəbul olunmasıdır. Bu həm Şuranın nüfuzu, həm də türk dünyasının birliyi baxımından olduqca mühüm siyasi hadisədir.

Başqa bir mühüm hadisə Macarıstanın paytaxtı Budapeşt şəhərində Türk Şurasının ofisinin açılmasıdır. Ofisin açılması təklifi Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban tərəfindən irəli sürülmüşdü. Bu, türk dillli dövlətlərlə Macarıstan, habelə Avropa İttifaqı və qurumun təsisatları arasında əməkdaşlığın yeni mərhələyə qədəm qoymasında əhəmiyyətli rol oynayacaq. Türk Şurasının fəaliyyətinə töhfə verəcək, gələcək inkişafına müsbət təsir göstərəcək.

Beləliklə, sabah Bakıda öz işinə başlayacaq VII Zirvə görüşü 10 illiklə yanaşı, təşkilatın yüksəlişini göstərən yeni uğurlar fonunda baş tutur. Oktyabrın 7-də TDŞS-in Baş katibi Bağdad Amreyevi qəbul edən Prezident İlham Əliyev deyib: "Əminəm ki, sammit yüksək səviyyədə keçəcək, bizim dövlətlərin əməkdaşlığı işində yeni mərhələlərə nail olacağıq. Son illərdə əməkdaşlığımızın coğrafiyası genişlənir. Bizim üçün çox xoşdur ki, qardaş dövlətlər təşəbbüslərimizə qoşulur. İndiki sammit yubileyi səmimiyyətə, Azərbaycanın qədim şəhəri olan Naxçıvanda 10 il əvvəl bədim Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması ilə bağlı qərar qəbul etdik. Mən bu mühüm qərarə gətirib çıxaran bütün məsələləri təfərrüatı ilə xatırlayıram. Səz bilirsiniz ki, Azərbaycan qardaş dövlətlərin başçılarını ilk dəfə deyil ki, qəbul edir. Buna görə də əminəm ki, həm təşkilatı tərəfi, həm də məzmun cəhəti yüksək səviyyədə olacaq".

TDŞS türk dövlətləri arasında münasibətlərin genişləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli platformadır. Şura üzv ölkələr arasında inteqrasiyanın daha da gücləndirilməsinə, iqtisadi və digər sahələrdə əməkdaşlığın yüksək səviyyəyə qaldırılmasına təkan verir. Eyni zamanda türk xalqlarının ortaq mədəniyyətinin və irsinin qorunmasında mühüm rol oynayır. Bu baxımdan Bakı görüşü Türk Şurasının fəaliyyətində xüsusi canlanma yaradacaq, türk xalqlarının birliyinə daha da möhkəmlənməsinə yol açan tarixi hadisə olacaq.

Rəşad CƏFƏRLİ, "Azərbaycan"

Qubada "Alma bayramı"

Oktyabrın 12-də Qubada keçirilən "Alma bayramı"nda 20 minə yaxın insan iştirak etmişdir. AZƏRTAC xəbər verir ki, 2012-ci ildən etibarən keçirilən "Alma bayramı" şəhərin Heydər Əliyev adına mədəniyyət və istirahət parkında təşkil olunub.

Bayram tədbirinə Milli Məclisin deputatları, bir sıra nazirliklərin, dövlət agentliklərinin vəzifəli şəxsləri, qonşu rayonların icra strukturlarının rəhbərləri, xarici ölkələrin nümayəndələri, respublikamızdan kənarda yaşayan qubalı iş adamları, elm və mədəniyyət xadimləri qatılıb.

Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Ziyadın Əliyev artıq altıncı dəfədir təşkil olunan "Alma bayramı"nın əhəmiyyətindən danışmışdır. Bildirilib ki, Quba rayonu hələ keçmiş sovet dövründən meyvə bağları ilə tanınmışdır. Bu gün də dövlət başçısı İlham Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində respublikamızda kənd təsərrüfatının bütün istiqamətlərində, o cümlədən meyvəçilikdə dinamik inkişaf var. Sahibkarlar və təsərrüfat-

çılar üçün yaradılan şərait Qubada yeni salınan meyvə bağlarının sahəsinin gündəngünə genişlənməsinə səbəb olmuşdur. Hazırda Quba rayonunda ümumiliklə 17 min hektardan çox meyvə bağı mövcuddur. Bunun 13 min hektardan çoxunu alma bağları təşkil edir. Hər il rayonun alma bağlarından 100 min tondan çox alma toplanır. Rayonda meyvəçiliyin inkişafı Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ötən əsrin 70-ci illərində məhz onun təşəbbüsü və qayğısı nəticəsində Qubada 10 min hektara yaxın yüksək məhsuldar alma bağları salınıb ki, bu gün həmin bağlar əhalinin əsas gəlir mənbəyini təşkil edir. Bu gün də Prezident İlham Əliyev tərəfindən aqrar sahəyə, təsərrüfatçılara, sahibkarlara və fermerlərə hərtərəfli yardım, diqqət və qayğı göstərilir.

Milli Məclisin deputatı Vahid Əhmədov Azərbaycan iqtisadiyyatının gündən-günə inkişaf etdiyini, ölkəmizdə bütün sahələrdə islahatlar aparıldığını qeyd etmişdir. Bildirilib ki, Quba rayonunda keçiril-

lən "Alma bayramı" ölkəmizdə hökm sürən siyasi sabitliyin daha bir göstəricisidir. "Ölkəmizin hər yerində olduğu kimi, Qubada da əhalinin rifahının daha da yüksəlməsi üçün xeyli işlər görülür. Son bir ildə dövlət başçısının Qubaya iki dəfə səfər etməsi, bu rayonla bağlı bir sıra sərəncamlar imzalaması rayona olan diqqət və qayğının göstəricisidir. Azərbaycanın stabilliyini qorunub saxlanılmasında Prezident İlham Əliyevin, Birinci vitse-prezident

Mehriban Əliyevanın çox böyük xidmətləri var. Stabilitik olmasaydı, bu cür bayramları da keçirə bilməzdik", - deyir Vahid Əhmədov sözləyib.

Tədbirdə bildirilib ki, ölkəmizdə alma istehsalının təşviqi, almanın ixrac potensialının artırılması, Azərbaycanda alma istehsalı tarixinin geniş ictimaiyyətə çatdırılması baxımından "Alma bayramı"nın təşkilatı mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu gün respublika üzrə ümumi alma bağları əkinlərinin 71,6 faizi, o cümlə-

lədən məhsul istehsalının da 71 faizi Quba-Qaxmaz iqtisadi rayonlarının payına düşür. Ən çox alma istehsal edən rayonların sırasındadır Quba rayonu ilk pillədə qərarlaşıb. Ötən il Qubada 115,8 min ton alma istehsal edilmişdir. Qubalı fermerlər bu sortları günümüzdə qədər qoruyub saxlamaqla bu gün keçirilən festivala evsahibliyi etməyə mənəvi haqq əldə ediblər.

Mərasimdə çıxış edənlər festivalın keçirilməsini milli adət-ənənələrimizin, xalqımızın qonaqpərvərliyinin, ölkəmizin turizm imkanlarının tanınmasında, almanın və ondan hazırlanan məhsulların təbliğində böyük əhəmiyyətə malik olduğunu qeyd etmişdir.

Çıxışlardan sonra Heydər Əliyev prospekti boyunca şimal bölgəsində yaşayan azsaylı xalqların nümayəndələrinin, folklor qruplarının, idmançıların, müxtəlif təsərrüfatlarda yetişdirilən almalara bəzədilən avtomobillərin iştirakı ilə yürüş keçirilib.

Bayram mərasimində adət-ənənələrimizi əks etdirən kompozisiyalar, milli rəqslər, rayonda becərilən alma sortları, bu meyvədən hazırlanan şirniyyatlar və içkilər nümayiş etdirilib. Tədbir çərçivəsində qonaqlara rayonda yaşayan azsaylı xalqların mətbəxlərini və həyat tərzini əks etdirən stendlər təqdim olunub.

Tədbirə qatılan qonaqlar mərasimdə təqdim olunan kompozisiya və stendləri maraqla izləyib, almada hazırlanan müxtəlif təamları dadıblar.

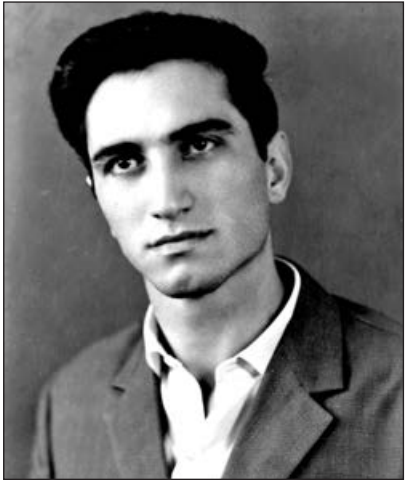
Sonda Azərbaycanın tanınmış incəsənət ustalarının iştirakı ilə bayram konserti təqdim olunub.

Yenidən dünyaya gəlsəydim...

◆ Ömür səhifələri

O günlər şəhər söhbətləri, saçaq gülüşləri, nadinclikdən doğan səskünləri həyat-bacarı bürüyən evdəki səssizlik az qalırdı qulaqları bartsın. Elə bir bərdən-birə qurbağa gölünə daş atmışdılar. Bir dəqiqə belə dil qəfəsə qoymayan uşaqların cıqırtığı çıxmırdı indi. Böyükülük-küçüklük kimsə dinib-danışmırdı. Çarəsizlik qəhər otub boğazlarında düyünlənmişdi. Nə deyərdilər axı?!

Ailonin ocağını yandıran ana şam kimi öyürdü. Həkimlər nə illah eləsələr də, dördünə çarə tapa bilmirdilər. Neçə həkim dəyişmişdilər, neçə müayinədən keçirmişdilər, neçə müalicə edilmişdi. Amma heç biri xəstənin vəziyyətini yüngülləşdirmirdi. Ana balalarının gözünün önündə yarpaq kimi saralıb-solurdu...

Axırda ailənin başbələnəri "bəlke ələ bunun köməyi olar" ümidiylə bir həkimə də xəstəni yoxlamaq üçün gətirdilər... Evdəki hər kəsin ümid qütblərini partlayın, melul baxışları altında xəstəni müayinə edən həkim əvvəlliklərdən fərqli müalicə yazdı. Və çox keçmədən xəstə sağalıb yenidən ailəsinə, balalarını bir ocağın başına toplaya bildi...

O gündən evdə hamı o həkimə dua edirdi... O gündən evdə hamı o həkimin adını minnətdarlıqla çəkirdi... Bütün ələ o həkimin başına ad verdi...

Elə o gündən sonra da evin məktəbli oğlu həkim olmaq qərarına gəldi. O da oxuyub, belə güclü həkim olacaq, xəstələri sağaldacaq, ölmüş ümidlərdən can verəcəkdir... Amma daha bilirdim ki, həm də "ölü dirildən həkim" kimi tanınacaq...

Respublikanın baş endokrinoloqu, tibb elmləri doktoru, Əməkdar elm xadimi, Azərbaycan Tibb Universitetinin təlim-tərbiyə işləri üzrə prorektor, Milli Məclisin deputatı Rafiq Məmmədşəhənovun həyat kitabını "Ömür səhifələri"ndə verəcəyəcəyik.

Elmlər namizədini uduzduran şagird

1945-ci il sentyabrın 26-da dağlar qoynunda yerləşən, əsrarəngiz təbiəti ilə məşhur olan Gədəbəy rayonunun eyvandıqlı qəşəbəsində dünyaya gələn Rafiq Məmmədşəhənov.

Atası Musa kişi ali təhsil almısa da, savadlı, müttəllib, dünyagörüşü zəngin biri idi. Kimyanı gözəl bilirdi. İkinci Dünya müharibəsi illərində Gədəbəydə mis mədəni zavodunda laboratoriya müdiri işləmişdi. Anası isə evdar qadın idi, ailədə böyüyən 7 uşağın təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olurdu. Valideynlər orta təhsillə kifayətlənməli olsalar da, yeddi uşağın hər birinə ali təhsil vermişdilər.

Rafiq də Gədəbəy rayon orta məktəbində oxuyurdu. Özü də əlaçı idi. Amma 4-cü sinifdən sonra dərslərini "əla" qiymətlərlə oxumağa başlamışdı. Bu günə kimi yadındadır, həmin il müəllim lövhədə bir məsələ yazmış. Sınıfın əlaçılarından heç biri onu həll edə bilməmişdi. Amma Rafiq məsələni öz dəftərində həll edir. Bunu gören parta yoldaşı qışqırır ki, müəllim, Rafiq məsələni həllini tapdı. Müəllim dəftərini yoxlayıb məsələni düz həll etdiyini görəndə ona xeyli tərifləyir. Bundan sonra balaca Rafiq həvəslənir və bütün fənləri

yaxşı oxumağa başlayır. Lakin riyazi elmlərə xüsusi marağı vardı. Görünür, gen istəməz özünü göstərirdi. Fizikani çox gözəl bilirdi.

Hətta 11-ci sinfi bitirəndə buraxılış imtahanı zamanı maraqlı bir hadisə də olmuşdu: "Buraxılış imtahanı birinci ədəbiyyatdan oldu. Ondən "5" aldı. Sonra fizika imtahanı idi. İki gecə yatmayıb bütün keçdiklərimizi təkrarladım. İmtahanda iştirak etmək üçün Maarif Nazirliyindən rayona komissiyaya gəlmişdi. Gələn nümayəndə fizika üzrə elmlər namizədi idi. İmtahan başlayanda dedi, sinfin yarısı qalsın sinifdə, yarısı çıxsın cöldə gözləsin, onları gürnortadan sonra imtahan edərək. Çıxdığı həyəte. Yuxusuz olduğum üçün çəmənləndi və zənbu yuxuya getdim. Bilimim nə qədər vaxt keçdi, bir də gördüm sinif yoldaşım

məni dümsükləyir ki, dur ayağa, Musa müəllim səni çağırır imtahana. Demə, komissiya heç kimdən razı qalmayıb, hirsənləyib ki, nədir, heç kim yaxşı cavab vermirdi. Fizika müəllimi də deyib, gedin Rafiqi çağırın. Girdim otağa, bileti çəkdim, dərhal dedim, cavab verim. Sualların hamısını düzgün cavablandırdım. Bir təcrübə vardı, nazirliyin nümayəndəsi soruşdu ki, onun müəllifi kimdi? Dedim, müəllimin adı kitabda yazılmayıb. Dedi, ola bilməz, mən orta məktəbdə dərs deyirdim, necə yeni yoxdu müəllifin adı, var. O dedi var, mən dedim yoxdu. "Raykom", üçüncü katib, maarif şöbəsinin müdiri də imtahan otağında idi, bizə tamaşa edirdilər. Axırda hirsəndi ki, kitabı gətirin bura. O vaxt Pyorşikinin müəllifi olduğu fizika kitabı vardı. Kitabı gətirəndə dedim, açın 28-ci paragrafı. Açdı baxdı, gördü həqiqətən də kitabda təcrübə müəllifinin adı qeyd olunmayıb. "Mən uduzmuş" deyib durdu ayağa, yanıma gəlib əlini vurdu çiyinə. Dedi, bu il Azərbaycanın ali məktəbə iki nəfər girsə, onun biri bu oğlan olacaq".

"Heyif, Azərbaycanın bir fiziki "öldü"

Elə dedi ki kimi də oldu... Rafiq jurnalistikaya həvəsini olmasın, şeirlər yazmasın, qərmonda ifa etməsinə və fizikani yaxşı bilməsinə baxmayaraq, bu sahələrin heç birini yox, Tibb İnstitutunu seçir. Buna səbəb isə həyatında baş vermiş iki hadisəydi.

Birinci hadisəni yazının yuxarısında artıq qeyd etmişik. Bax, ilk dəfə onda Rafiq həkim olmaq qərarına gəlir. İkinci hadisə isə məktəbi bitirən il baş verir: "Bir sinif yoldaşımızın mədəsinə xora vardı, deşilibmiş, Təcili aparılaraq yolda məşhur cərrahın yanına. Mənim də bacımın biri həmin xəstəxanada laborant işləyirdi. Axsam bacımı işə çağırırdılar ki, təcili gəl, xəstənin leykositlərini yoxla. Mən də onunla bərabər xəstəxanaya gəldim. Həkimin köməkçisi olan tibb bacısı isə müəllimimizin həyat yoldaşı idi. İcazə verdi, biz də girdik əməliyyata. Əvvəldən axıra kimi əməliyyat otağında qaldım, prosesi izlədim. Bu, mənim ilk təcrübəm oldu. Ondən sonra qərarımı qətişdirdim ki, mütləq həkim olacam".

Məktəbi əla qiymətlərlə bitirən Rafiq Məmmədşəhənov Tibb İnstitutuna daxil olmaq üçün qəbul imtahanlarına girir. Burada da fizika imtahanı maraqlı məqamla yadda qalır. Rafiq biletə yazılan bütün suallara dolğun cavablar verir. Əlavə sualları da səhv etmədən cavablandırır. İmtahan otağında olan hər kəs bu gənc oğlanın bilgilərinə heyran qalır. Bərdən fizika müəllimi deyir: "Ay oğlum, sən bura nə üçün gəlmişən? Ondən gedərdin universitetin, API-nin fizikasına. Çox böyük uğurlar qazanardın. Heyif, Azərbaycanın bir fiziki "öldü".

Tamerlan Əliyevin ilk aspirantı

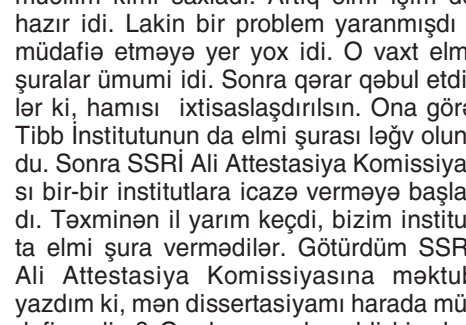
Beləcə, Rafiq Məmmədşəhənov qarşısına qoyduğu məqsədə çatır - Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Mülalica-profilaktika fakültəsinə daxil olur. Və unudulmaz tələbəlik həyatına qədəm qoyur: "Rayonda böyüyüb boya-başa çatmam da, şəhərdə maddi çətinliyim, məişət problemlərim olma- dı. Bəxtim onda gətirdi ki, məndən 10 yaş böyük qardaşım Bakıda işləyirdi. Politexniki fərqlənənə diplomu ilə bitirmişdi. Təyinatla zavodda 2 il işlədikdən sonra instituta işləməyə dəvət etmişdilər. Texnika elmləri doktoru, professor idi. O, Bakıda kirayə ev tutmuşdu. Bir bacım da bizimlə qalırdı, bizə baxırdı. Ona görə Bakıda çətinlik hissə etmədim. Bütün tələbəlik illərim yalnız oxumağa keçdi. Özümdə əlaçılıq təqəddü- dü aldım, o pul mənə bəs edirdi. O vaxt Səhiyyə Nazirliyi 4-cü kurs tələbələrini tibb bacısı, tibb qardaşı və fəldşer işləməyə icazə verirdi. Tələbə yoldaşlarımızın çə-

xu institutdan arayış alıb gedib işləyirdi. Mən də istədim işləyim, amma qardaşım qoymadı. Dedi, işləsən, əlaçı ola bilməyəcəksən. Ona görə də institutu qurtarana kimi işləmədim, yalnız və yalnız oxudum".

Institutu əla qiymətlərlə bitirəndən sonra 1969-cu ildə Rafiq Məmmədşəhənov təyinatla Naftalan sanatoriyasına həkim-terapevt göndərilir. Tələbə yoldaşı və nişanlısı da ginekoloq kimi eyni yerə təyinat alır. 1 il sonra isə ailə qururlar.

2 il Naftalanda işlədikdən sonra Rafiq Məmmədşəhənov Mərdəkan mədə-bağır- saq sanatoriyasında həkim-terapevt kimi işə başlayır. Amma bu dəfə qarşısına qoyduğu məqsəd təhsilini davam etdirmək idi. Elə ona görə də bir neçə ölkənin institutları ilə yazışır, aspiranturada oxumaq istədiyini qeyd edir. Onlar da açıq şəkildə cavab yazırlar ki, öz ölkəndə təhsil alın. Mərdəkanada işlədiyi zaman Tibb İnstitutuna aspiranturaya qəbulba bağlı elan verilir. R.Məmmədşəhənov da neçə ildir gərcəkləşdirmək istədiyi bu arzusunun həyata keçirmək üçün fərsəti əldən vermirdi: "1973-cü il idi. Gəldim Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutu II mülalica-profilaktika fakültəsinin Daxili xəstəliklər kafedrasına. O vaxt kafedra müdiri görkəmli alim, professor Tamerlan Əliyev idi. Gəldim yanına. Tanış olduq. Sənədlərimi verdim. İmtahandan keçib həmin kafedranın əyani aspiranturasına qəbul olundum. Tamerlan müəllim mənə müvafiq verdi, başladım onun üzərində işləməyə. Mən onun ilk aspirantı olmuşam. Çox sadə, təvazökar, ədalətli, zəhmətə qiymət verən insan idi. 2-3 aydan bir də gəldim yanına. Çağırırdı ki, gəl görüm nə yazmışsən, neyirirsən. Mövzüm üzərində işləyib işləyib aspiranturamın ikinci kursundan kafedrada saathe- sabı dərs də deyirdim. Bitirəndən sonra isə Tamerlan müəllim məni kafedrada müəllim kimi saxladı. Artıq elmi işim də hazır idi. Lakin bir problem yaranmışdı - müdafiə etməyə yer yox idi. O vaxt elmi şuralar ümumi idi. Sonra qərar qəbul etdiklər ki, hamısı ixtisaslaşdırılsın. Ona görə Tibb İnstitutunun da elmi şurası ləğv olundu. Sonra SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası bir-bir institutlara icazə verməyə başladı. Təxminən il yarım keçdi, bizim instituta elmi şura vermadilər. Götürdük SSRİ Ali Attestasiya Komissiyasına məktub yazdım ki, mən dissertasiyama harada müdafiə edim? Oradan cavab gəldi ki, elmi işiniz klinik iş olduğuna görə Tbilisi Dövlət Tibb İnstitutuna gedin. Başladım o instituta yazışmağa. Bir tələbə yoldaşım orada Kardiologiya İnstitutunda ordinator idi. Məni qarşıladı. Elə onun yanına qaldım. Gəldim institutu tapdım, sənədlərimi verdim. İl yarım ora ayaq döydüm. Balaca bir

ma o şərtlə ki, birinci mənim adım yazılınsın. Əvvəl sözümdən incidi, ancaq bir neçə gün sonra məni yanına çağırıb haqlı olduğumu etiraf etdi. Və elmi işimin monoqrafiyasını çap etdik".

Beləliklə, Rafiq Məmmədşəhənov qarşısına qoyduğu hədəfə çatır. 1990-cı ildə tibb elmləri doktoru kimi respublikaya dö- nür və həkim, müəllim kimi fəaliyyət göstərməyə davam edir. Qeyd etmək lazımdır ki, o vaxt respublikandan gəndərilən və doktorluq adı alıb geri dönen kadrların əksəriyyəti Tibb Universitetində kafedra müdiri vəzifəsinə seçilib öz elmi məktəblərini yaratmışlar. Elə R.Məmmədşəhənov da Moskvadan qayıtdıqdan sonra çalışdığı kafedraya müdir seçilir: "1990-cı ilin payızında Tamerlan müəllim məni yanına çağırırdı. Dedi, gəl, yerimiz dəyişək, sən ol kafedra müdiri, mən olum ikinci professor. Razi olmadım, çünki müəllimin yerində gözüm olmasaydı heç vaxt. Qərarıma etiraz etdi ki, onsuz da yaş həddim çatır, sən razi olmasan, başqa birini gətirib qoyacaqlar müdir, ikimizin də gününü qara edəcək. Gəl mən deyənə qulaq as. Dedim, yaxşı, onda 3 gün vaxt verin, fikirləşim. Heç 2 gün keçmədi. Səhəri gün Tamerlan müəllim məni yənə çağırırdı, dedi, otur, ərizəni yaz. Beləcə, Tamerlan müəllimin xeyir-duası ilə Daxili xəstəliklər kafedrasının müdiri oldum. Həmin ildən respublikanın baş endokrinoloquyam. Onun xeyir-duası ilə 1993-cü ildə Tibb Universitetinin elmi işlər üzrə prorektoru seçildim. Nə müvəffəqiyyətim varsa, əksəriyyəti Tamerlan müəllimin sayəsində olub. Bu gün kabinetimdə iki elmi rəhbərimin şəkil divardan, gözümün qarşısında asılıb - Tamerlan Əliyevin və Aleksandr Mazavetskinin..."

referat yazmaq üçün də Bakıdan Tbilisiyə gəldim. Halbuki onu ehm telefonla da həll etmək olardı. Amma qoymurdular, qalmışdım yollarda. Nəhayət, 1979-cu ildə namizədlik dissertasiyama müdafiə etdim".

Elmlər doktoru, kafedra müdiri, baş endokrinoloqu...

1980-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin göstərişi ilə Azərbaycan Nazirlər Soveti doktorantura haqqında qərar qəbul edir. Qərara görə, yüksəkixtisaslı tibb kadrları, elmlər doktoru hazırlamaq üçün ittifaq respublikalarının böyük elmi-tədqiqat mərkəzlərindən, Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutundan və digər elmi-tədqiqat institutlarından Moskva, Leningrad (indi Sankt-Peterburq - X.M.), Kiyevə kadrların göndərilməsi nəzərdə tutulurdu. Bu qərara əsasən Rafiq Məmmədşəhənov 1986-cı ildə Moskvaya, Ümumittifaq Endokrinologiya və Hormonal Kimyası İnstitutuna doktorant kimi ezam olundu. Amma əvvəl qarşı- rına xeyli maneə çıxır: "Yanvarın 10-da Moskvaya yola düşdüm. May ayına qədər mənə heç bir şərait yaratmadılar. Axırda gəldim institutun direktorunun yanına. Dedi, mənə kağız yazıb verin ki, ittifaq respublikaları üçün elmlər doktoru hazırlamağa qüdrətimiz yoxdu. Mən də o kağızı aparmı respublikamıza. Əlavə də elədim ki

bu haqda Mərkəzi Komitəyə yazacam. Direktor dedi, çıx cöldə yarım saat gözlə. Yarım saat sonra Aleksandr Qriqoroyev Mazavetski direktorun yanından cöldə çıxdı. Girdi qoluma, dedi, gedək, artıq mənəmlə işləyəcəksən. Mövzüm diabet xəstələri ilə bağlı idi və çox ağır idi. Onu yerinə yetirmək üçün çox çalışdım. Səhər gərdim institutda xəstələrdən qan götürürdüm, ayaqlarını reoqrafiya edirdim, analizləri başqa institutun laboratoriyasına aparırdım. Sonra gərdim kitabxanaya. Axsam saat 10-a qədər kitabxanada çalışırdım. Sultkanın 14-16 saatını işləyirdim. Ev telefonunu iş məsəmin üstünə qoymuşdum. Elmi məsləhətim axşam 6-da gərdi evə. Yeməyini yeyib, 9-a kimi yatırdı, sonra durub gecəyə kimi işləyirdi. Bir gecə saat 1-də mənə zəng vurdu. Soruşdu işləyirsən? Dedim, hə. Bir neçə gün sonra yənə zəng vurdu, bu dəfə gecə saat 2-də. Yənə soruşdu, işləyirsən hələ? Dedim, bəli, hələ yatmamışam. Dedi, bas saat neçədə yatırsan? Dedim, 4-5-də. Tapşırı ki, sabah gələrsən yanına. Səhər gəldim yanına. Dedi: "Sən indi bədənin bütün şişirəsinə sıxıb çıxarırsan. Amma məlum deyil, bu diplom alandan sonra neçə il yaşayacaqsan. Niyə özünə əzab verirsən?" Dedim, başqa cür alınmır, mən işləməliyəm... Moskvaya gəndənə 41 yaşım vardı. Yoldaşım mənimlə gəlmişdi. Qızım 9-cu sinifdə oxuyurdu deyə Bakıda baba-nənəsinin yanına qoymuşduq. Oğlum isə 1987-ci ildə Moskvada dünyaya gəldi. Yeni işimi təbitirib ölkəmə qayıtmaq üçün can atırdım. Ona görə də var gücümə, gecə-gündüz bilmədən çalışırdım. Düz dörd il Moskvada qaldım. Moskvada olanda Tamerlan müəllimlə də zəngləşirdik. Deyirdi, işini tez bitir, qayıt gəl bura. Nəhayət, doktorluq işimi yekunlaşdırdım. Amma müdafiəm çox ekstremal şərəitə düşdü. Müdafiə günüm əvvəldən 1990-cı il fevralın 2-nə təyin olunmuşdu. Dekabrın ortası Bakıya gəldim ki, yeni illə ailəmlə keçirir. Yanvarın 24-nə də geridönüş bileti almışdım. Yanvarın 20-də qanlı faciə baş verdi, Sovet qoşunları əylirilin insanları öldürdü. Ölkədə vəziyyət ağır idi, hamı yas saxlayırdı. Əksər reyşlər təxirə salınmışdı. Zülmə yanvarın 24-ü başqa reyşlə gedib çıxdım Moskvaya. Müdafiəmi müvəffəqiyyətlə etdim. Elmi işim Mazavetskinin çox xoşuna gəldi. Müdafiədən sonra dedi, gəl bunu monoqrafiya şəklində çap edək. Dedim, razıyam, am-

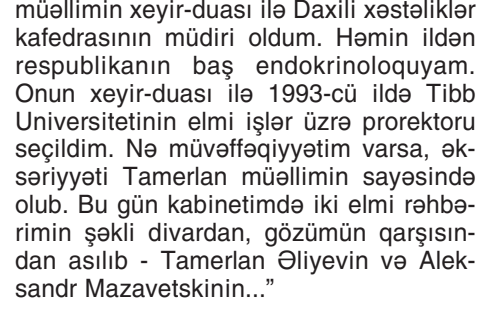
"91-lər"dən biridir: "1993-cü ildə respublikada vəziyyət çox qarışıq idi. Hərə bir tərəfdən ölkəni parçalayırdı. Hərç-mərçlik baş alıb gərdirdi. Biz də fikirləşirdik ki, ölkəni belə bir qarışıq vəziyyətdən kim çıxara bilər. Bu şəxsən Heydər Əliyev olacağına qərar verəndən sonra ölkənin ziyalıları müraciət hazırladı. Müraciəti imzalayan 91 nəfərdən biri mən idim. Məndən başqa 3 professor da kabinetimdə o müraciətə imza çəkdi... Və Heydər Əliyev ikinci dəfə respublikaya rəhbərlik etdi. Əgər o, rəhbərliyə gəlməsəydi, ölkə sözümlə əsl mənə- sında dağılırdı, parçalanırdı. Mən Heydər Əliyevlə ilk dəfə 1986-cı ildə Moskvada görüşmüşəm. Sonra 1997-ci ildə Tamerlan müəllimin vida mərasimində mən kafedra müdiri kimi çıxış etdim. Heydər Əliyev də orada idi və mənə oradan yadında saxlamışdı. Üçüncü dəfə

1998-ci ildə Tibb Universitetinin binasının açılışında görüşdük. Çox səmimi qarşıladı məni, dedi: "Gör mən kimi görürmü? Gəl görüm haralardasan, səsin gəlir". Onda da bir az söhbət etdik. Çox müdrik siyaşətçi idi Ulu Öndər. Ziyallara, eld əməllərinə dəyər verirdi. İndi də onun yürüdü- yü siyasəti Prezidentimiz İlham Əliyev la- yiqincə davam etdirir".

Rafiq Məmmədşəhənov 2006-cı ildən həm də Milli Məclisin deputatıdır. Öz rayo- nunun vətəndaşlarını parlamentdə təmsil edir. YAP Siyasi Şurasının üzvüdür. 26 il- dir Səhiyyə Nazirliyinin baş endokrinoloqu- dur. 1990-cı ildən ATU-nun II mülalica- profilaktika fakültəsinin Daxili xəstəliklər kafedrasının müdiridir. Hazırda universitetin təlim-tərbiyə işləri üzrə prorektorudur. Təxminən 280 elmi məqalənin müəllifidir. Bu vaxta qədər 30 elmlər namizədi, 4 elmlər doktoru yetişdirib. Onların arasında özünə müəllim bildiyi Tamerlan Əliyevin qızı Tamfira Əliyeva da var. Yazdığı kitablar isə ATU-da tədris vəsaiti, dərslik kimi istifadə olunur.

Ən maraqlısı isə odur ki, Rafiq müəllimin ailəsində onun yolunu, həkimlik sənəti- ni davam etdirən var: "Mən tibbin elmi yolu- nu seçməyə də, həyat yoldaşım ali təhsillə kifayətləndi. O, ginekologiya sahəsini seçmişdi, qadın məsləhətxanasında çalışırdı. Xoşbəxt ailəmiz olub. Heyif ki, o, mənə çox tez tək qoyub gətdi. 2009-cu ildə tələbə yoldaşım, həmkarım, həyat yoldaşımı itirdim. O, rəhmətə gəndən sonra birgə yaşadı- ğımız evdən ayrıldım. Qala bilmədim orada... Çətin idi onsuz... İşdən gələndə mənə qapıda qarşılayırdı. İndi qarşılayan yox idi. Hərə baxırdım, onu görürdüm. Onsuz o evə girə bilmirdim. Ona görə başqa mənzilə köçdüm. Amma ailəmə də yoldaşım mən- nin yolunu davam etdirən var. Qızım Səadət göz həkimidir. Milli Oftalmologiya Mərkəzində işləyir. Tibb elmləri namizətidir. Oğlum isə iqtisadçıdır. İqtisad Universiteti- nin doktorantıdır. 3 nəvəm var. Qızım iki balası iqtisadiyyat üzrə təhsil alır. Onların dərslərinin yolu ilə gətdilər. Ümid edirəm ki,

"91-lərdən" biri...

Rafiq Məmmədşəhənovun iş otağının divarında bir foto da bəzəyir - bu, 1998-ci ildə Tibb Universitetinin yeni binasının açılış zamanı Ümummilli Lider Heydər Əliyevlə görüş zamanı çəkilən kadrdır. Belkə də çoxları bilmir ki, Rafiq həkim həm də

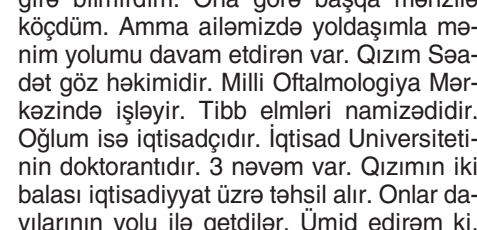
Mən Heydər Əliyevlə ilk dəfə 1986-cı ildə Moskvada görüşmüşəm. Sonra 1997-ci ildə Tamerlan müəllimin vida mərasimində mən kafedra müdiri kimi çıxış etdim. Heydər Əliyev də orada idi və mənə oradan yadında saxlamışdı. Üçüncü dəfə

1998-ci ildə Tibb Universitetinin binasının açılışında görüşdük. Çox səmimi qarşıladı məni, dedi: "Gör mən kimi görürmü? Gəl görüm haralardasan, səsin gəlir". Onda da bir az söhbət etdik. Çox müdrik siyaşətçi idi Ulu Öndər. Ziyallara, eld əməllərinə dəyər verirdi. İndi də onun yürüdü- yü siyasəti Prezidentimiz İlham Əliyev la- yiqincə davam etdirir".

Rafiq Məmmədşəhənov 2006-cı ildən həm də Milli Məclisin deputatıdır. Öz rayo- nunun vətəndaşlarını parlamentdə təmsil edir. YAP Siyasi Şurasının üzvüdür. 26 il- dir Səhiyyə Nazirliyinin baş endokrinoloqu- dur. 1990-cı ildən ATU-nun II mülalica- profilaktika fakültəsinin Daxili xəstəliklər kafedrasının müdiridir. Hazırda universitetin təlim-tərbiyə işləri üzrə prorektorudur. Təxminən 280 elmi məqalənin müəllifidir. Bu vaxta qədər 30 elmlər namizədi, 4 elmlər doktoru yetişdirib. Onların arasında özünə müəllim bildiyi Tamerlan Əliyevin qızı Tamfira Əliyeva da var. Yazdığı kitablar isə ATU-da tədris vəsaiti, dərslik kimi istifadə olunur.

Ən maraqlısı isə odur ki, Rafiq müəllimin ailəsində onun yolunu, həkimlik sənəti- ni davam etdirən var: "Mən tibbin elmi yolu- nu seçməyə də, həyat yoldaşım ali təhsillə kifayətləndi. O, ginekologiya sahəsini seçmişdi, qadın məsləhətxanasında çalışırdı. Xoşbəxt ailəmiz olub. Heyif ki, o, mənə çox tez tək qoyub gətdi. 2009-cu ildə tələbə yoldaşım, həmkarım, həyat yoldaşımı itirdim. O, rəhmətə gəndən sonra birgə yaşadı- ğımız evdən ayrıldım. Qala bilmədim orada... Çətin idi onsuz... İşdən gələndə mənə qapıda qarşılayırdı. İndi qarşılayan yox idi. Hərə baxırdım, onu görürdüm. Onsuz o evə girə bilmirdim. Ona görə başqa mənzilə köçdüm. Amma ailəmə də yoldaşım mən- nin yolunu davam etdirən var. Qızım Səadət göz həkimidir. Milli Oftalmologiya Mərkəzində işləyir. Tibb elmləri namizətidir. Oğlum isə iqtisadçıdır. İqtisad Universiteti- nin doktorantıdır. 3 nəvəm var. Qızım iki balası iqtisadiyyat üzrə təhsil alır. Onların dərslərinin yolu ilə gətdilər. Ümid edirəm ki,

oğul nəvəm bizim yolunu tutar, həkim olar. Çünki həkimlik həqiqətdən də çox göz- lə, müqəddəs sənətdir".

Xəstəni həyata qaytarmaq naminə o riski etdi

Yaşının bu çağında belə tutduğu vəzi- fələrin hər birinin öhdəsindən lazımı qə- dər gəlməyə çalışır Rafiq Məmmədşə- nov. Amma bunların arasında onun üçün ən doğma, ən əziz həkimlik sənətidir. Çünki məhz bu sənət vasitəsilə o, sayını belə bilmədiyi insanların sağlamlığını geri verib, onları həyata qaytarıb, yaşamağa ümidləndirib. Bu gün xoş xatirə kimi yada salır o xəstələrin bəzilərini. Məsələn, hələ gənc həkim ikən rəssam pasiyenti vardı. Xəstənin bütün əlamətləri onikibarmaq bağırsağın xorasına oxşayırdı. Ancaq nə- dən öncə müayinə edən həkimlər, nə də rentgen xora olduğunu təsdiq edirdi. Rafiq həkim yənə də fikrindən dönmür. Xəstəni daha bir daqiqə rentgen müayinə- sinə göndərir. Bu zaman onikibarmaq bağırsağda xora aşkarlanır. Və həkim la- zımı müalicələrlə rəssamın sağlamlığını qaytarır. Yeni-yeni rəsmlərə, əsərlərə can vermək üçün...

Bir neçə xəstəsinə isə o, sözümlə həqiqi mənəsinə ölümlə pəncəsindən alıb: "Qonsumuz vardı. Müəllim işləyirdi. Anası diabet xəstəsiydi. Müəyyən vaxt- dan bir 4 nömrəli xəstəxanaya gəlirdi, la- zımı müalicələri edirdik. O vaxt kafedra- mız həmin xəstəxanada idi. Bir dəfə bu qadın möhkəm xəstələndi. Plevra boşlu- ğuna maye toplanmışdı. Gətirdik qoyduq xəstəxanaya. Dərs apardıqım vaxt gör- düm xəstənin qızı hövlnək girdi içəri ki, qurban olum, ay həkim, anam ölü, qoy- ma. Qaçdı palataya. Gördüm artıq maye yuxarı qalxıb deyə qadın boğulur. Şöbə müdiri, dosent və professorları çağırırdım palataya. Baxıb dedilər, nəse etmək gec- di, xəstə ölü. Dönüb yoldaşından soruş- dum: Ağababa dəyi, neyniyəcəksən indi? Dedi, öləndən sonra neyniyim, ay doktor. Aparıb dəfn edəcəm. Dedim, onda icazə ver, mən bildiyimi edim. Ölər, yənə də apararsan, sağalarsa da, lap yaxşı. Razi- liq verdi ki, nə bilirənsən, ələ. O vaxt bir dər- man vardı - lazleks. Onu xəstəyə maksim- um 4 qram vurmaq olardı. Mən 3 dəfə artıq - 12 qramı birdən qadının vəsinəna vurdum. Və o risk namini vəziyyətdən çı- xardı. Yarım saatın içində suya batıb çıxdı. İki saat sonra isə qalxdı ayağa.

Xəstə həyatla ölümlə arasında qalanda həkim ağıllı risk etməyi bacarmalıdır. Mən xəstəni həyata qaytarmaq naminə bir dəfə də belə bir riskə getmişəm. Özü də xəstə qayınamadı ki. Kişinin qan təzyi- qi o qədər yüksəlmişdi ki, koma vəziyyə- tinə düşmüşdü. Neçə həkim baxdı, dedi, vəziyyəti çox ağırdır, sabaha sağ çıxma- yacaq. Təzyiqli salmaq üçün nə qədər iynə- dərman etsələr də, xeyri olmadı. Təcili yardıma zəng vurdum, dedim, droperi- ol iynəsi vurunuzda gəlin, yoxdusa gəlməy- in. Dedilər, bir ampula var. O iynəni vurdurdum. Elə bir vedrə suyu tökdülər

kişinin üstünə, bütün suyun içində idi. Yarım saat sonra xəstə gözünü açdı. Soruş- du, buradakı xəstələr hara gətdi? Təcc- übləndik ki, axı bura evdi, xəstə nə gəzir burda? Dedi, burada mənimlə bərabər 13- 14 xəstə yatırdı. Rafiq məni onların arasında götürüb apardı Moskvaya. Orada siyahıda soyadım çıxmırdı. Ona görə qay- tarıb gətirdi məni bura. Sən demə, klinik ölüm keçiribmiş... Ondən sonra hər məni görəndə deyirdi: "ölü dirildən həkim".

Həkimlik fəaliyyəti boyunca bu kimi hadisələrle dəfələrlə qarşılaşıb Rafiq həkim. Və hər dəfə xəstəni həyata qay- taranda "Nə yaxşı ki, bu sənəti seçmişəm" deyib öz-özünə. Ən çətin, çixılmaz vəziyyətlərdə bir anlıq belə olsa həkim olduğuna görə peşman olmayıb: "Mənim üçün həkimlik hər şeydən üstündür. Bir ağır xəstəni sağaldanda onun bütün qo- hum-aqrəbalan, ailəsi sənə minnətdar olur, dua edir, bundan gözəl nə var həyatda? Ümidli ölmüş insana yenidən ümidini qaytaranda, övlada atanı, anaya oğulu, əri qadına bəxş edəndə sənə yə- rə Allah kimi baxırlar. Xəstəni həyata geri döndərsənsə, bu, mənim üçün ələ dünyalara dəyər... Mən jurnalist də ola bilirdim, fizik də, hətta musiqçi də. 2 il qərmon sinfinə getmişdim. Bu gün də evimdə qərmon var. Ürəyimə düşəndə çalırım. Yeni musiqiyə də ciddi məşğul olsaydım, uğurlarım olardı. Amma mən məhz həkimliyi seçdim. İllər keçdikcə də əmin oldum ki, yanlış seçim etməmişəm. Geriyə boylananda da səhv eləmə- diyimi görürəm. Çünki hələ məktəbli ikən bir insani həyata qaytarmağın necə gözəl bir iş olduğunu yadaşdım. Özümdə o hissi, o xoşbəxtliyi başqalarına ya- şatmağa çalışdım. Ona görə də bu

Mədəniyyət

● Mədəni sərvətimiz

İndi o günləri bir az xiffət, bir az da təəssüflə xatırlayıyıq. O günləri ki, kitablar əl-ə gözərdi. Nəinki ali təhsil ocaqlarında, hətta orta məktəblərdə də yalnız dərslər üçün kitab maraqlısı sayılmazdı. Mütlaliyə, demək olar ki, hər kəs həvə göstərirdi. Doğrudur, o vaxtlar da bütün nəşr edilmiş kitabların, yazıçıların və şairlərin hər birinin əsərlərinin oxunduğunu söyləmək olmazdı. Ancaq qələm sahibi istedadlı idisə, yazdıqları maraqlı doğurdu, mütləq mütlaliyə ediləcəkdi.

lar. O vaxtlar belə hadisələrə qarşılaşırdıq. Oxucular maraqlı əsərləri həsrətə gözləyirdilər".
Cəmiyyətdə bu gün mütlaliyə marağı azaldığı məlumdur. Ali məktəblərin tələbələrini kitablara münasibətlərinə gəlincə, burada da vəziyyət qənaətbəxş deyil. Ancaq Sara xanım BDU-nun tələbələrini mütlaliyə həvəslərinin son illər yenidən yüksəlməyə başladığını deyir: "Ele bu gün səhər dəfələrlə kitabxanamızın işçilərindən universitetin birinci kurs tələbələri xəbər alıblar ki, bu-

təklif edirik ki, oxumaq istedikləri kitabların elektron versiyası var, açıb kompüterdən götürə bilərlər. Amma onların bir çoxu ənənəvi oxuya üstünlük verir, kitab istəyir. Doğrudur, internet qarşımızda geniş imkanlar açıb, bizə əhatəli məlumatlar toplamaqda kömək edir. Texniki tərəfdən asandır və biz də zamanla ayaqlaşırıq. Amma elektron kitabları oxuyanda gözlərimiz, beynimiz daha tez yorulur. Ona görə də gənc oxucularımız bizdən oxumaq üçün kitabları istəyirlər".

Tələbələr daha çox nə oxuyurlar?

Şübhəsiz, tələbələr oxumaq məcburiyyətləri var. Yəni istər-istəməz təhsil ocağında müəllimlərinin verdiyi tapşırıqları yerinə yetirməlidirlər. Bəs Bakı Dövlət Universitetinin tələbələrini könlü oxuculuq göstəriciləri hansı səviyyədedir? Humanitar fənlər fakültələri kimi deqiq elmlər üzrə təhsil alanlar da bədii ədəbiyyata meyillidirlərmi?

Bu suallarla bağlı Sara İbrahimova diqqətə çatdırır ki, tələbələr müəzərə vaxtı kimin adına daha çox əsirlərsə, dərslər proqramlarında kimlər varsa, əsas onların əsərlərini istəyirlər. Bir də onları tam şəkildə və diqqətlə oxumağa çalışırlar. Çünki müəllimlər elə suallar verir ki, tələbələrini həmin əsərləri oxuyub-oxumadığına əsasən cavab verməlidirlər. Bu o deməkdir ki, gənclərin kitab maraqları var. Bununla yanaşı, kitabxanalar da elə xidmət göstərməlidirlər, suallara etraflı cavab verməlidirlər ki, oxucu həvəslənsin. Bir sözlə, gənclərə kitabları sevdirməliyik. Hazırda bizim kitabxanamızın 19 min üzvü var. 14 xidmət şöbəsi oxucuların ixtiyarına verilib. Hər gün 3 mindən çox oxucu biza müraciət edir. Kitabxanamızda yeni gələn kitabları təbliğ edir, sərgi təşkil edirik".

radan dərslərdən başqa da kitablar götürə bilərik? Onlara deyiləndə ki, bizim elmi kitablarla, bədii ədəbiyyatla olduca zəngin kitabxanamız var, çox sevinirlər. Bu o deməkdir ki, gənclərin kitab maraqları var. Bununla yanaşı, kitabxanalar da elə xidmət göstərməlidirlər, suallara etraflı cavab verməlidirlər ki, oxucu həvəslənsin. Bir sözlə, gənclərə kitabları sevdirməliyik. Hazırda bizim kitabxanamızın 19 min üzvü var. 14 xidmət şöbəsi oxucuların ixtiyarına verilib. Hər gün 3 mindən çox oxucu biza müraciət edir. Kitabxanamızda yeni gələn kitabları təbliğ edir, sərgi təşkil edirik".

Elektron, yoxsa ənənəvi kitab?

Texniki tərəfdən gündəlik həyatımızda bəzi çətinlikləri aradan qaldırır. Bu gün bir çox kitabı oxumaq üçün internet vasitəsilə elektron kitabxanalara da daxil olmaq kifayətdir.

Bəs elektron kitablar ənənəvi kitablarla ünsiyyətimizə necə təsir göstərir? Sara İbrahimova bu məsələ ilə bağlı belə bir fikir söylədi: "Bəzilər deyir ki, internet, elektron kitabxanalar ənənəvi kitabları oxumağın qarşısını alır. Bu, bəhəndir. Öz təcrübəmizə əsaslanıb deyirəm. Oxucularımıza bəzən

Mütlaliyə böyük mədəniyyətdir

Ali məktəblərdə yalnız humanitar fənlər üzrə təhsil alanlar deyil, bütün tələbələr nəinki yenidən işıq üzünə, yaxud artıq çox məşhur olan əsərlərdən, onların müəlliflərindən xəbərdar idilər, hətta formalasız ədəbi-bədii dövrləri vardı.

Kimya, fizika, riyaziyyat, tibb, iqtisadiyyat və digər ixtisaslar üzrə təhsil alanlar da Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli, İmadəddin Nəsimi və başqa klassik şairlərin nəçə-neçə qəzəlini əzbər deyirdilər. Əli Kərim, Nüsrət Kəməli, Ramiz Rövşən və digər şairlərin şeirlərindən isə saatlarla nümunə götürə bilərdilər. Sonra... Nə oldu ki, mütlaliyə maraqlı azaldı? İndi nəinki deqiq fənlər üzrə ali təhsil alanlar, heç humanitar fakültələrin tələbələrini də çoxu dünya klassikləri bir yana, Azərbaycanın şöhrətli şairlərinin üç-dörd şeirini belə əzbər söyləyə bilmir. Nə oldu? Nə baş verdi? Bizim gənclik nə səbəbə mütlaliyə maraqlı göstərmir? Bundan həm fərd, həm də cəmiyyət olaraq nələri itiririk? Bu suallarla ilk getdiyimiz yer 100 illik yubileyini qeyd edən, özünəməxsus ənənələri olan və çoxumuz üçün doğma ünvan - Bakı Dövlət Universitetidir. Müsahibimiz isə BDU-nun Elmi kitabxanasının direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi Sara İbrahimovadır.

Gənclərə kitabları sevdirməliyik

Sara xanım özü də bu ali təhsil ocağının meşunudur. 1961-ci ildən isə BDU-nun Elmi kitabxanasında çalışır. O, altmış ilə yaxın fəaliyyəti müddətində mütlaliyə sevginin yüksəlişini də, azaldığını da görüb. Amma kitablarla ünsiyyətin heç zaman itməyəcəyinə əmindir: "Mütlali insanın intellektini inkişaf etdirir, zəhni açıqlığı, danışıq qabiliyyətini gücləndirir. Məntiqli düşüncə və fikirlərimizi sərbəst şəkildə ifadə

ədə, mühakimə yürüdə bilirik. Söz ehtiyatımızın çox olması, dünyanı daha yaxşı qavramaq üçün oxumalıyıq. Mütlaliyə böyük mədəniyyətdir. Onu körpəlikdən valideynlər formalaşdırmağa başlamalıdır. Böyüklərin kitablarından oxuduqları nağıllar, şeirlər uşaqların yaddaşında silinməz izlər buraxır. Beləliklə, onlarda mütlaliyə maraqlı oyanır. Sonrakı mərhələlərdə uşaq bağçaları, orta məktəblər bu marağı gücləndirməli, oxu mədəniyyətini formalaşdırmalıdır".

Bu il Bakı Dövlət Universiteti ilə birlikdə onun Elmi kitabxanası da 100 illik yubileyini qeyd edir. 1919-cu il sentyabrın 15-də bu kitabxana 250 kitabla qapılarını oxucularının üzünə açdı. Fəndəndəki ən qədim kitab nümunəsi 1551-ci ilə aid olan kitabxana bir əsr ərzində xeyli zənginləşib. Tələbələr zamanla bir-birini əvəz edib. Bəzən mütlaliyə maraqlı o qədər güclü olub ki, oxucular hansısa bir əsəri oxumaq, onun dərc olunduğu jurnalı, kitabları əldə etmək üçün növbəyə yazılmalı olublar. Sara İbrahimova yada salır: "Anarın "Bəsmətbəli əvin altıncı mərtəbəsi" adlı romanı "Azərbaycan" jurnalında dərc olunmağa başlamışdı. Oxucularımız jurnalın hər sayını həsrətə gözləyirdilər. Tez-tez gəlir, oxumaq üçün yazdıqlarını, növbənin onlara nə vaxt çatacağını xəbər alırdı-

● Teatr

Klassika ilə müasirlik vəhdətdə

Bu ilki teatr mövsümündə təqdim edilən tamaşalar rəngarəng, böyük ənənələrə sadıq, yaddaqalan nümunələrlə zəngindir

Azərbaycan professional teatrları bugüna keşməkeşli yollarla gəlib. Fədailəri, sənət xiridarları onu daim inkişaf etdirib, sevdirdi və seviləblər. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan milli teatrların qazandığı nailiyyətlərlə bağlı söylədiyi fikirlər çox məzmunludur: "Teatrların böyük tarixi, böyük ənənələri, gözəl nümunələri var. Milli teatr bu gün də, gələcəkdə də yaşayacaqdır".

Şərqdə ilk dəfə olaraq peşəkar teatrların Bakıda yaradılması xalqımızın milli-mədəni dəyərlərinin qorunmasında, təbliğində, estetik zövqünün formalaşmasında, maarifləndirmənin sürətləndirilməsində mühüm rol oynayıb və mütləq ideyaların qarşısına çevrilməklə böyük töhfə verib.

Məhz Azərbaycan milli teatrları dövlət və xalq məhəbbətinin təzahürüdür ki, yaradıcı kollektivlərin beynəlxalq mədəni əlaqələri genişləndirib. Bu isə Avropa və Şərqdə mədəniyyətimizin təbliğində mühüm vasitələrdən biridir. Respublikada fəaliyyət göstərən 27 dövlət, həmçinin bələdiyyə, uşaq və özəl teatrların səmərəli fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə onlar hər cür dövlət qayğısı ilə əhatə olunublar.

Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi və Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının təşkilatçılığı ilə hələ yeni teatr mövsümündə bir sıra yaddaqalan tədbirlər keçirilib. Moskvada, B.Şukin adına Teatr İnstitutunda təhsil alan azərbaycanlı tələbələr Bakı tamaşaçıları qarşısında çıxış ediblər. Akademik Milli Dram Teatrların bədii rəhbəri və direktoru, Xalq artisti Azər Paşa Nemətova kursun rəhbəri, Rusiya Federasiyasının Xalq artisti Mixail Borisov öten müddət ərzində tələbələrini təhsil prosesindən, əldə etdikləri biliklərdən və nailiyyətlərdən söhbət açıblar.

Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqı döyüş bölgələrində fəaliyyət göstərən teatrların şəraiti ilə tanış olmaq üçün Ağdam rayonunun Quzanlı qəsəbəsində yerləşən Ağdam Dövlət Dram Teatrlarında olub. Cəbhə bölgələrində fəaliyyət göstərən teatrlara yardım məqsədilə tamaşalarda və tədbirlərdə istifadə edilmiş üçün bir sıra səhnə geyimləri Ağdam Dövlət Dram Teatrlarına hədiyyə edilib.

Aktyor Evinin səhnəsində böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 650 illik yubileyinə

həsr olunan tədbir keçirilib. Tələbələr tərəfindən hazırlanan "Ənəlxəq" teatr tamaşası göstərilib.

Bu il iyun ayının 1-dən Lənkəran Dövlət Dram Teatrlarında keçirilən Beynəlxalq Teatr Festivalı günlərində "Sevgi şimşəyi", "Manqurt", "Aktyor ədəbiyyat qovuşanda", "Duplet", "İstədiyim kimi yaşayırım" və "Bir-iki, bizimki" tamaşaları göstərilib.

"Aktyor ədəbiyyat qovuşanda" tamaşası xorvat yazıçısı və dramaturqu Miro Qavranın əsəri əsasında hazırlanıb. Pyesi Azərbaycan dilinə Svetlana Həkimova çevirib. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Əməkdar artist Nazir Rüstəmovdur.

Gürcüstanın Kutaisi şəhərindən gəlmiş kollektiv festivalda V.Qavelin əsəri əsasında hazırlanmış "Duplet" tamaşasını təqdim edib.

Dövlət Gənc Tamaşaçı Teatrlarının kiçik səhnəsində Amerika yazıçısı V.Lyusun "Zelda" əsəri əsasında hazırlanan "İstədiyim kimi yaşayırım" monotamaşasının rejissoru Xalq artisti, professor Ağakəş Kazımovdur. "Bir-iki, bizimki" tamaşası isə yazıçı Kamal Abdullanın eyniadlı əsəri əsasında hazırlanıb. Akademik Milli Dram Teatrlarının A.M.Şerifzadə səhnəsində oynanılan tamaşanın quruluşçu rejissoru Əlif Cahangirliyədir.

Bakı Uşaq Teatrlarının yaradıcı heyəti Cəmil Məmmədquluzadənin "Çay dəstgahı" əsəri əsasında hazırlanmış eyniadlı tamaşanın premyerasını təqdim edib. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Könül Şahbazova-Qasımova, rəssamı Sevdə Məmmədova, musiqi tərtibatçısı Rauf Hüseynliyədir. Maraqlı quruluş və aktyor oyunu, rəngarəng dekorasiya, şən musiqi tərtibatlı tamaşa uşaq və yeniyetmələr tərəfindən alqışlarla qarşılandı.

Azərbaycan teatrları artıq növbəti mövsümdə yaddaqalan tamaşalarla çıxıblar. Bununla Azərbaycan peşəkar milli teatrlarının 147-ci mövsümü başlandı. Artıq neçə ildir ki, ölkədə teatr mövsümünün başlanğıcı sentyabrın ortalarında və hər dəfə fərqli məkanda xüsusi mərasimlə qeyd edilir. Budəfəki mərasimin ünvanı Şuşa teatrları oldu. Sentyabrın 17-də Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrlarında Azərbaycan peşəkar milli teatrların 147-ci mövsümü açıldı.

Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrları yeni binasının qapılarını milli teatr mövsümünə açarkən Mədəniyyət naziri Əbülfəz Qarayev bildirdi ki, yeni teatr mövsümünün açılışının bu məkanda keçirilməsinin böyük mənası var. Bu gün Şuşa işğal altında olsa da, biz gələcəyə nikbin baxırıq. Bakıda qaçqınlıq həyatı yaşayan teatr kollektivi normal yaradıcıluq şəraitində çalışmağa, tamaşalar oynamağa başlayır. İnandırıcı, Şuşa teatrları da gələn

mövsümlərdə öz şəhərində mövsümü açacaq, biz də həmin mərasimə iştirak edəcəyik.

Nazir 2019-2020-ci il sənət mövsümündə teatr ictimaiyyətinə gözləyən mühüm hadisələri də diqqətə çatdırdı: "Bu il Cəfər Cabbarlının 120, Cəmil Məmmədquluzadənin 150, Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrlarının dövlət teatrları kimi fəaliyyətinin 100, "Yuğ" teatrlarının 30 illik yubileyini qeyd edəcəyik".

Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrları mövsümü "Qarabağnəmə" tamaşası ilə açdı. Xalq yazıçısı, görkəmli dramaturq İlyas Əfəndiyev "Hökmdar və qızı" əsəri əsasında hazırlanan tamaşanın rejissoru Xalq artisti Mərahim Fəzəliyevdir. Yeni mövsümdə Cəmil Məmmədquluzadənin "Dəli yığıncağı" pyesi əsasında hazırlanan tamaşanın premyerası da keçirilib.

Azərbaycan Dövlət Akademik Musiqili Teatrları mövsümü dəhi Üzeyir bəy Hacıbəylinin ölməz əsəri - "O olmasın, bu olsun" ikihissəli musiqili komediyası ilə açdı. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Xalq artisti Cənəddin Səlimovadır. Mədəniyyət Nazirliyinin "Zirvə" mükafatına layiq görülmüş bu tamaşada Xalq artisti Afaq Bəşirzadə ilə yanaşı, Əməkdar artistlərdən Şövqət Hüseynov, Novruz Qaral, Ələkbər Əliyev, Əzizağa Əzizov, Əkbər Əliyev, Nadir Xasıyev, aktyorlardan Ağxan Şərifov, Səməd Xasıyev, Murad Əliyev və başqaları çıxış edirlər.

Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrları Üzeyir Hacıbəyli XI Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində "Koroğlu" operası ilə tamaşaçıların gözüne gəlib. Teatr məhz bu opera ilə mövsümə start verir. Festival sentyabrın 30-dək davam edəcək.

Azərbaycan Dövlət Akademik Rus Dram Teatrları isə yeni mövsümdə Aleksandr Şarovskinin quruluşunda olan "Mil-yoncu" tamaşasını nümayiş etdirib. Tamaşada Xalq artisti Natalya Şarovskaya, Əməkdar artistlərdən Salman Bayramov və Fəad Osmanov, həmçinin aktyorlardan Oleg Əmirbəyov, Marina Litvinenko, Zaur Terequlov və başqaları rol alıblar.

Abdulla Şaiq adına Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrları da yeni mövsümə elibəş gəlməyib. "Cirtədan" sevimli tamaşaçıları ilə yenidən görüşür. Teatr öz pərdələrini sentyabrın 15-i açmağa, yeni mövsümdə Dədə Qorqud boylarından ibarət "Adını doğruldan oğlan" tamaşasını təqdim edib. Teatrların baş rejissoru Qurban Məsimovun quruluşunda rus nağılları əsasında "Qızıl xoruzun nağılı" tamaşasının da hazırlanması nəzərdə tutulur.

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU,
"Azərbaycan"

● Danışan tarix

Xəzərin sahilində yerləşən mühüm tarixi hadisələrin şahidi Bakı şəhəri növbəti Azərbaycanın, Yaxın Şərqlin ən qədim məskənlərindən biridir. Arxeoloji tapıntılar arasında olan artefaktlar şəhərin məskən kimi yaranmasını və Tunc dövrünə, yəni eramızdan əvvəl III minilliyə aid olduğunu göstərir.

Abşeron ərazisində zəngin neft yataqlarının olması müxtəlif ölkələrdən gələn tacir, missioner və səyyahları çox cəlb edirdi. Onlar bu yağlı, möhkəm qoxusu olan yanar məhlulu əcaib bir şey sayırdılar. Onlar Bakı şəhərini təsvir edərkən neftin qeyri-adiyi haqqında həyəcənla yazırdılar. Neft yataqlarının yuxarı təbəqəyə yaxın olan müəyyən sahələri birdən-birə o tütüb yana bilərdi. Ele buna görə də bu yerlər "Odlar diyarı" adlandırılırdı.

Yalnız ədəbiyyatda və rəsmdə qalan Bəzzaz məscidi

Bu müqəddəs torpaqda yaşayanlar üçün Bakı bərədə hər bir məlumat qiymətli idi. Bakı şəhəri müxtəlif tarixi dövrlərdə rəssam və həvəskar səyyahlar tərəfindən təsvir edilmişdir. Yaranan hər bir əsər rəssamın öz təfəkkürünün, az da olsa fantaziyasının məhsuluna çevrilirdi və hər bir əsərdə tarixi və etnoqrafik həqiqət var idi. Bu kimi sənət nümunələri şəhərimizin təsvirinə hərtərəfli maraqlı oyadırdı.

İlk dəfə Bakı şəhərini 1683-cü ildə alman səyyahı E.Kempfer təsvir etmişdir. Sonrakı illərdə bir neçə alman rəssamı Bakını çəkmişdir. Bunlar V.Kizevetter, H.Qorşild, P.Frenken olmuşlar. Əsərlərdə xüsusi tarixi abidələr, müxtəlif tipajlar, onların geyim tərzləri, mənzərələr öz əksini tapmışdır. Bu baxımdan Paul fon Frankenin əsərləri xüsusi vurğulanmalıdır. Rəssam sayahət etməyi çox sevirdi. O, Paris, Peterburq və Rusiyanın digər şəhərlərində olmuşdur. 1853-1861-ci illərdə isə Qafqaza gəlmişdir. Buranın tarixini, sənət sahəsini, ümumiyyətlə sənətkarlığını yaxından öyrənmişdir. Ve ona "Qafqaz rəssamı" adı

vermişlər. O, rəsmlərini qələmlə çəkirdi, sonra onun əsasında böyük əsərlər yaradırdı. Belə əsərlərdən biri "Bakı şəhərində Qız qalasının görünüşü" adlanır. Bu sənət nümunəsi 1830-cu ildə qələmə alınsa da, 1880-ci ildə böyük əsərə çevrilmişdir.

Müəllif əsasən mənzərə janrında işləmiş, əslində bu sahənin ustası idi. Romantik üslubda əsərlər yaradırdı. Onu Şərq nağılları, ekzotika daha çox cəlb edirdi. "Qız qalası" möhtəşəm rəssamın baxarkən onun dumanlı və ayılı gecədə təsvir olunduğunu görürük. Burada mərkəzi yer Qız qalası üçün ayrılmışdır. Çünki bu möhtəşəm tikili hər zaman Bakı şəhərinin simvolu olmuşdur, onunla bağlı çoxlu əfsanələr, rəvayətlər danışılır, bugüna kimi alimlər tərəfindən öyrənilir və daim maraqlı mərkəzindədir.

Əsərə baxarkən Bakı şəhərinin təpə üzərində yerləşdiyini aydın görürük. On planda Bakının gecə həyatı təsvir edilir. Əsərin bu hissəsi etnoqrafik üçün daha maraqlı olardı. Burada toplanan insanlar gecə tutduqları balıqları bazarda alver edənlərə satı-

lar. Şəkildə bir neçə yerdə tonqalları qaldığı təsvir edilib. Burada xırda qayıqlar çönmüş vəziyyətdə verilməmişdir. İnsanların əynində olan yüngül geyimlərdən başa düşülür ki, ya payız, ya da bahar fəslidir. Çox təsirli şəkildə dəniz sularını işıqlandıran ay işığının təsviri daha gözəl görünür. Dəniz kənarında xırda yükələri daşımaq üçün "kirijim" adlanan yelkənli gəmilər verilməmişdir. Bütün bu səhnə Qız qalası önündə cərəyan edir. Lakin Qız qalasının istiqamətinin təsviri bir qədər deqiq verilməmişdir. Bu isə, çox güman ki, rəssamın şəxsi yanaşmasından irəli gəlir. O, bunu belə görür.

Nəhayət, bu əsərdə içərişəhərin cənub-qərb hissəsində vaxtilə "Bəzzaz" adlanan balaca düzbucaq şəkildə olan məhəllə məscidinin təsviri vardır. İndi həmin məscid yoxdur, amma əsərdə onun aydın görmək olar. Məscidə müsəlman ölkələrindən olan və parça alveri edən tacirlər namaza gəlirdilər.

Bakı şəhərinin təsviri müxtəlif illərdə bir çox rəssam tərəfindən çəkilmişdir. Amma belə rəksədən Bakı heç vaxt təsvir edilməmişdir və onun üçün

də bu əsər ikiqat maraqlıdır. Tədqiqatçıların yazdıqlarına görə, həmin məscid parça satılan məhəllədə yerləşirdi. Bu bərədə məscidin divarında olan yazı şərqşünas B.Dorn tərəfindən oxunmuş və 1854-cü ildə Xəzər dənizinin cənubuna səfər zamanı hesablarında da vurğulanmışdır.

Bakıya müxtəlif ölkələrdən daxil olan parçalar bərədə məlumatı arxeoloji tapıntılarla da təsdiq edir. Şirvanşahların ələ türbəsinə aparılan qazıntılar zamanı zərxcara tipli parça aşkar edilmişdir. Belə tip parçalar İranda Şiraz şəhərində istehsal edilirdi və yalnız dəfn zamanı istifadə olunurdu. Çünki onun tərkibində metalik saplar vardı. Bu da çürümənin qarşısını alırdı. Eyni zamanda burada Hindistan tirməsi tapılmışdır.

Qədim Bakıda hər məhəllənin öz məscidi olub. Balaca olduqları üçün mənərələri yox idi, azan damdan oxunardı. Bəzzaz məscidi də bu tip məscidlərdən idi.

Gülınar ƏLİYEVƏ,
İçərişəhər Muzey Mərkəzinin müşaviri

Dünya olduğu kimi

Dünyanın mərkəzi

Bura dünyanın var olan nöqtəsidir...
Bura dünyanın qibləgahıdır...
Bura bütün dünya müsəlmanlarının ən müqəddəs ziyarətgahı, Allahın ilk evidir...
Hər il milyonlarla insanın Allaha üz tutduğu, tapındığı, dualar etdiyi, qurbanlar kəsdiyi məkəndir...

"Kəbə" ərəbcə "əl-Kəb" sözündən götürülüb, mənası "kub" deməkdir. Böyük daşlardan təxminən kub formasında tikilmiş formaya malikdir. Kəbə 180 kvadratmetr sahəni əhatə edir. Sahəsi 128,4 kvadratmetr, hündürlüyü 13,10 metrdir. Şimal-şərq divarı 12,6, şimal-qərb divarı 11,03, cənub-qərb divarı 13,10, cənub-şərq divarı 11,22 metrdir. Divarlarında istifadə olunan daşlar Məkkə yaxınlığındakı təpələrdən gətirilmiş qranitlərdir.

Kəbə binasının küncləri düz Yer kürəsinin qütblərinə - Şimal, Cənub, Şərq və Qərbə istiqamətlənib. Bu künclərin hər birinin xüsusi adı var. Kəbənin şərq küncündə Həcarül-əsvəd adlanan qara daş yerləşir. Şimal küncü İraq, qərb küncü Şam, cənub küncü isə Yəmən küncü adlanır.

Kəbənin cənub-qərb divarının qabağında hündürlüyü 90 santimetr, eni 1,5 metr olan yarım daire şəkilli, ağ marmardan tikilmiş divar var. Bu ərazi Hatim adlanır və Kəbənin bir parçası hesab olunduğu üçün təvaf zamanı oraya daxil olmağa icazə verilmir.

Kəbənin qapısı yerdən 2 metr hündürlükdə şimal-şərq divarında yerləşir. Ora qalmaq üçün təkerlər üzərində quraşdırılmış taxta pilləkəndən istifadə olunur. Bu pilləkən adətən məsciddə, arka formalı Bəni-Şeybə qapısı ilə Zəməm quyusunun arasında saxlanılır.

Kəbənin döşəməsi qranitləndir. Divarların içərisi yarıya qədər Quran ayələri ilə bəzədilmiş qranitdən, yarıdan çoxu isə üzərində qızıl saplarla Quran ayələri işlənmiş yaşıl parçadan ibarətdir. Kəbənin içərisindəki 3 ədəd çəhriyə rəngdə taxta sütun tavana dirək rolunu oynayır. Bu sütunlar olduqca möhkəm taxtalardan hazırlandıqı üçün 1350 ildir ki, möhkəmliyini qoruyur. Hər sütunun diametri 44 santimetrdir. Bu sütunlar hələ Məhəmməd peyğəmbərin vaxtında Abdullah ibn Zübeyr tərəfindən quraşdırılıb. Hər bir sütun kvadratşəkilli taxta platforma üzərində oturub. Hər üç sütundan müxtəlif dövrlərdə zəvvarlar tərəfindən Kəbəyə bağışlanılan hədiyyələrin asıldığı dirək keçirilib.

Kəbənin içində ərəb xatətliliyi ilə bəzədilmiş 8 daş var. Kəbə evinə bərkidilmiş Qara daşa toxunub öpmək isə hər müsəlmanın arzusuudur. Çünki bu daşın səmadən, Cənnət bağlarından endirildiyinə dair inanc var. Müsəlmanlar bu daşın Adəmə Cənnətdən qovulduqdan sonra günahlarının təmizlənməsi üçün göndərildiyini düşünür. Bəzi rəvayətlərə görə, daş əvvəl ağ rəngdə olub və bir çox günahkarın insanın ona toxunması nəticəsində zaman keçdikcə qənarlıb.

930-cu ildə Bəhreynədə maskunlaşmış kərmətilər Qara daşı ögürəyirlər. 951-ci ildə bu daş yenidən Məkkəyə qaytarılıb. Kəbə iki dəfə yanib, 1626-cı ildə isə Məkkə sel daşqınında suda batıb. Bu bədbəxt hadisələrdən sonra Qara daş 15 parçaya bölünüb. İndi bu hissələr sement məhlulu ilə birləşdirilib və gümüş çərçivəyə salınıb. Daşın görünən hissəsi təxminən 16,5x20 sm-dir.

Kəbənin içəri hissəsinin təmizlənməsi mərasimi ildə iki dəfə - ramazan ayının və həcc mərasiminin başlanmasından 15 gün əvvəl yerinə yetirilir. İçərinin təmizlənməsi üçün adi süpürgələrdən istifadə olunur. Zəməm suyu ilə fars qızılgül suyunun qarışığı ilə yuyulur.

Kəbənin üzəri kisvah adlanan qızıl saplarla işlənmiş ipək parça ilə örtülür. Hər il həcc dövründə yenisi ilə əvəz olunan kisvah 658 kvadratmetr sahəni örtür. Bu örtüyün toxunması üçün 670 kiloqram xalis ipək, üzərindəki naxışların vurulması üçün isə 15 kiloqram qızıl sapdan istifadə olunur. Naxışlarla ipəyin üzünə Şəhadət kəlməsi və Quran ayələri yazılır. 47 hissədən ibarət örtük Kəbənin üzünə örtülür

ve yerə mis halqalarla bərkidilir. Onun üzəldilməsi təqribən 4,5 milyon ABS dollarına başa gəlir.

Kəbə evinin, örtüyünün, həmçinin Kəbə yaxınlığında İbrahim peyğəmbərin ayaq izinin əks olunduğu daşın yerləşdiyi Məqami-İbrahim adlı yerin açarı isə əş-Şeybi ailəsindədir. Əslən Qureyşlilərdən olan əş-Şeybi nəslində 1400 ildən artıqdır ki, Kəbənin açarlarını özündə saxlayır və nəsilən-nəsilə ötürülür. Yalnız bu ailənin icazəsi ilə müsəlman olan dövlət adamlarının Məkkəyə səfəri zamanı və ildə iki dəfə təmizlik üçün Kəbə evinin qapıları açılır.

Misir müxtəssisi, Qahirə Universitetinin professoru Hüseyn Kəmaləddin elmi cəhətdən sübut edib ki, vulkan püskürmələri nəticəsində ilk dəfə quru məkan məhz Kəbənin olduğu yerdə yaranıb. O vaxtdakı bütün planet su ilə örtülü olub. Quru ərazilər buradan yayılmağa, genişlənməyə başlanıb. Bu elmi kəşf 1977-ci ildə rəsmən açıqlanıb. Alimlər müəyyən ediblər ki, hazırda Ərəbistan yarımadası olan ərazidə vaxtilə Qondvana superqitəsi yerləşib. Sonradan bu superqitə yeddici qitəyə bölünüb.

Hüseyn Kəmaləddin müəyyən edib ki, Yer kürəsinin maqnit mərkəzi Məkkədə, məhz Kəbənin dayandığı yerdədir. Maraqlıdır ki, Yer kürəsinin maqnit qütbləri dəyişə də, Kəbədə maqnit mərkəzi dəyişmiş. Bu, dünyanın istənilən nöqtəsindən qiblənin istiqamətini ölçərkən məlum olub. Alim müəyyən edib ki, qiblə hər tərəfdən Məkkə və Kəbəyə aparılan maqnit xətlərin istiqaməti ilə üst-üstə düşür.

Xəyalə MURADLI, "Azərbaycan"

Bilirsinizmi...

- + Ağcaqanadlar dünyada ən çox insan öldürən canlılardır;
- + Kainatın ən qaynar ulduzu Veneradır;
- + Göz almaqığının cəmi 1/6 hissəsi görünür;
- + Şampən şüşəsi tixacının uçuş sürəti saniyədə 14, uçuş məsafəsi isə 12 metrdir;
- + Gözlərin beynə göndərdiyi şəkil və mənzərələr tərsinə ötürülür;
- + Ən təhlükəli zəhər kral kobranın zəhəridir;
- + Tarixdə ən qısa müharibə 1896-cı il avqustun 27-də Böyük Britaniya ilə Zanzibar arasında baş verib. Bu müharibə 38 dəqiqə davam edib;
- + Dahi fizik Albert Eynşteyn öləndən son sözlərini özü ilə aparıb. Çünki ölən zaman onun yanında olan tibb bacısı alman dilini bilməyib;
- + İnsan orqanizmində leykositlər 2-4, eritrositlər isə 3-4 ay yaşayır;
- + Uranda bir fəsil 20 ilə bərabərdir. Əgər 4 fəsil il istəyirsinizsə, 80 il gözləməli olacaqsınız.

Təbiətin dostları

Çəhrayı qızılqaz

Qızılqaz və ya flaminqo - qızılqazkimilər dəstəsinə daxil olan quş cinsidir. Nadir, sayı azalmağa olan, qışlayan və köçəri növdür. Afrikadan tutmuş Orta Şərq, Qafqaz, Avropanın Aralıq dənizi sahillərində yayılıb. Xəzər dənizi ətrafında bütün iri dənizlərdə qışlayır. Azərbaycanda qışlayan qızılqazların sayı XX əsr ərzində 10 dəfə azalıb. Bunun da əsas səbəbi Xəzərin səviyyəsinin dəyişməsi ilə bağlıdır.

Göz oxşayan rəngləri və estetik görüntüləri olan bu quşlar bol palçıqlı göllərdə koloniyalar şəklində yaşayırlar. Göllün dərinliyi yalnız qidalanmaq üçün deyil, yuva qurmaq üçün də əhəmiyyətli dir.

Tüklərinin rəngi flaminqonun növündən asılıdır. Açıq çəhrayıdan qırmızıya qədər dəyişən rənglərə sahib olurlar. Onların tüklərinin rəngini yedikləri alfa-karotini və beta-karotini qidalar müəyyən edir. Diatomları, toxumları, mavi-yaşıl yosunları və qabıqlı canlıları sudan süzərək yeyirlər. Flaminqonun dimdiyində kiçik buğumayaqçılıqların qabıqlarını süzmək üçün ələyə bənzer xüsusi yer var.

Flaminqolar koloniyada cüt-cüt yaşayırlar. Cütlər hər il törəmir. Törəmək üçün müəyyən dövr yoxdur. Yuva qurmaq üçün yağışlı havalar daha münasibdir. Bu dövrdə qida tapmaq da asanlaşır. Flaminqoların yuvaları vulkan şəklindədir. Yuva quran flaminqolar palçıq, kiçik daş parçaları və tökülmiş lələklərdən istifadə edirlər. Maraqlısı odur ki, quşun istifadə etdiyi bu qarışıq çox tez quruyur. Yuva 30 santimetr hündürlüyündə olur. Yuvanın hündür olması su yüksəlkən yumurtanı sudan qoruyur.

Flaminqoların pərdəli ayaqları üzmlərini asanlaşdırır. Ayaqların yastı və geniş olması sayəsində flaminqolar yumşaq palçıq üzərində belə batmadan asanlıqla gəzirlər.

Yəqin ki, fotolarda təkayaqlı flaminqolara rast gəlmisiniz. Alimlərin gəldiyi qənaətə görə, flaminqo quşlarının təkayaqlı duruşu onlara daha az güc sərf etməyə imkan verir. Belə ki, təkayaqlı duruş zamanı quşun sərf etdiyi enerji flaminqoları duruşa sərf edilən enerjiden daha azdır.

ABS elmi qrupunun gəldiyi nəticəyə əsasən, tək ayaq üstə duran flaminqonun əzələləri, demək olar ki, heç bir gərginliyə düşmür - əksinə, quşun əzələləri istirahət edir. Bu səbəbdən flaminqolar tək ayaq üstündə durarkən hətta mürğüləyə də bəllirlər.

Digər elmi qrupların fərziyyələrinə görə isə, təkayaqlı duruş quşlara bədən temperaturunu qoruyub saxlamağa imkan verir.

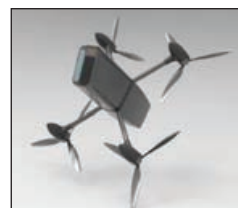
Qadının kömək istəyən dələ

ABS-nin Virciniya ştatında bir dələ qadını yarı-balasına yanına aparıb. Belə ki, Pulaski şəhərində Kivanis parkı yaxınlığında dələ Tia Pauellə tərəf qaçaraq ayağında çəkməyə başlayıb. Heyvanın ardınca gələn qadın pəncəsi zədələnmiş kiçik dələ tapıb.

Pauell yaxınlıqda hər an dələyə hücum edə biləcək pişiyin güclü olduğunu görüb. Bundan sonra qadın rəfiqəsinə və polise zəng edib. Hadisə yerinə gələn polis dələnin pəncəsini sariyaraq heyvanların ağaca çıxmasına kömək edib.

Dronların qənimti

ABS-nin "Anduril" startapı digər dronların məhvi üçün nəzərdə tutulan "Interceptor" pilotsuz uçuş aparatını nümayiş etdirib.

"Interceptor" müəyyən bina və ya obyekt, məsələn, hərbi baza və ya həbsxana ətrafında hava və məkanına nəzarət edən kiçik kvadrokopterdir. Xüsusi kompüter görmə sistemi vasitəsilə dron digər pilotsuz uçuş aparatların havada görünməsinə izləyir. Qayda-qanunu pozan aparat aşkarlanan zaman "Interceptor" operatorundan hücum üçün icazə aldıqdan sonra tarana gedir.

Bildirilir ki, bu, "Anduril" startapının kəşf etdiyi ilk texnologiya deyil. Belə ki, müdafiə texnologiyaları sahəsində ixtisaslaşan startap bir müddət əvvəl ABS-la Meksika sərhədini qanunsuz keçən miqrantların aşkarlanması üçün nəzərdə tutulan "Lattice" kompüter görmə sistemini təqdim edib. Hazırda sistem bir neçə ABS idarəsi tərəfindən istifadə olunur.

Sağlıq olsun

Boğucu zillət

Həkim məsləhəti

Dünyada milyonlarla insanın əziyyət çəkdiyi xəstəliklərdən biri də astmadır. Bəs bu xəstəliyə rəvac verən amillər nələrdir, astmanın müalicəsi mümkündürmü?

Həkim-fiziater Polad Muradov məlumat verir ki, bronxial astma allergiya mənşəli xroniki xəstəlikdir. Bronxların spazmi və selikli qişasının ödəmi nəticəsində vaxtaşırı bronx keçiriciliyinin pozulması və boğulma tutmaları ilə müşayiət olunur. Bronxial astmaya allergen adlanan bir sıra kimyəvi, fiziki amillərə yüksək həssaslığı olan şəxslərdə təsadüf edilir. Yüksək həssaslıq bezi hallarda irsi-konstitusional, bəzi hallarda isə orqanizmin allergenlə uzunmüddətli əlaqəsindən irəli gəlir. Coğrafi mühit, bitki örtüyü, rütubət, ifrat soyuma, kəskin temperatur dəyişiklikləri və digər amillər bronxial astmanın əmələ gəlməsi üçün şərait yaradır.

Hazırda bronxial astmanın iki klinik forması ayırd edilir: infeksiyon-allergik və qeyri-infeksiyon-allergik astma.

İnfeksiyon-allergik bronxial astma bakteriyalar, viruslar, mikroblar törədir. Bronxial astmanın bu növü əsasən tənəffüs orqanlarının xroniki xəstəliklərində baş verir.

Qeyri-infeksiyon bronxial astma heyvan və bitki mənşəli allergenlərin orqanizmə təsirindən əmələ gəlir. Heyvan mənşəli allergenlərə heyvan tükü və kəpəyi, quş lələyi, akvarium balıqları üçün quru yem və s., bitki

mənşəli allergenlərə isə bitki tozcuqları, göbəkə sporları, pambıq tozu, müxtəlif növ unlar və s. aiddir. Ev tozu meişət allergenlərindədir. Kimyəvi maddələr, dərman tozu və aerosollar, platin, xrom, nikel, kobalt və s. metalların tozu bronxial astmanın törəməsinə səbəb ola bilər. Bitkilərin çiçəkləmə dövründə (aprel-iyun) bronxial astma tutmalarına daha çox təsadüf edilir. Ətraf mühitin çirklənməsi, kimyəvi sənayesinin inkişafı, süni qida maddələrindən daha çox istifadə edilməsi allergiya və bronxial astma üçün şərait yaradır.

Fiziki iş, gərginlik və bronxial astma tutmalarına səbəb ola bilər. Həkim qeyd edir ki, bronxial astma xəstəliyinin yaranma səbəblərindən orqanizmin reaktivliyinin xüsusi əhəmiyyəti var. Bu xüsusiyyətlərin bir qismi irsi, bir qismi isə sonradan qazanılmışdır. Bronxial astmanın əmələ gəlməsində neyro-

dokrin sisteminin fəaliyyəti mühümdür. Bəzi hallarda fiziki iş, gərginlik bronxial astma tutmalarına səbəb ola bilər. Çox vaxt belə tutmalar 5-10 dəqiqə davam edib öz-özünə, bəzən də müəyyən dərmanın köməyi ilə ötür keçir.

Xəstəliyin ən mühüm əlaməti boğulmadır. Əksər hallarda gecə vaxtı, qəflətdən baş verir. Xəstədə hava çatışmazlığı, nəfəsvərmə aktının uzanması, məsafədən əşidilən quru xırıltılar əmələ gəlir; bəzən isə öskürək olur. Müəyyən vaxtdan sonra tənəffüs yüngülləşir, bəlgəm ifraz olunur və tutma kəsilir. Bronxial astma tutması bir neçə dəqiqədən (saatdan) bir neçə günə qədər davam edə bilər. Uzunmüddətli və tez-tez baş verən bronxial astma tutmaları asmatik hal adlanır. Bu, bronxial astma xəstəliyinin ən ağır və şiddətli növüdür.

Bronxial astmanın seyrək tutmaları ağciyərlərdə dəyişiklik əmələ gətirmir. Lakin tutmalar tez-tez baş verirsə, müəyyən vaxtdan sonra ağciyərlərin emfizeması, ürək çatışmazlığı kimi ağırlaşma-

lar baş verə bilər. Boğulma vəziyyəti təkə bronxial astma ilə əlaqədar olmadığı üçün belə halda dərhal təcili yardım çağırmaq lazımdır.

İdman, dənizkənarı gəzinti, normal həyat tərzini bronxial astmanın qarşısını alır

Bronxial astmanın əmələgəlmə səbəbləri, klinik gedişi mürəkkəb olduğundan onun ümumiləşdirilmiş müalicəsi yoxdur. Orqanizmin fərdi xüsusiyyətlərindən, yaranma səbəblərindən, klinik gedişindən asılı olaraq xəstələrə fərdi müalicə təyin olunur. Müalicə həkim xəstədə tərəcidi amilli düzgün müəyyənləşdirilməli və əsas müalicəni həmin istiqamətdə aparmalıdır.

Müalicə zamanı aerosol və buna uyğun dərman preparatlarından istifadə olunur. Müalicə gimnastikası da böyük əhəmiyyəti var. Xəstəliyin profilaktikası əsasən sosial-gigiyenik və tibbi tədbirlərdən ibarətdir. Buna əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması, siqaret çəkməyə qarşı mübarizə, havanın təmizlənməsi, orqanizmin möhkəmləndirilməsi aiddir. Kəskin və xroniki bronxitlərin, pnevmaniya və tənəffüs sisteminin digər xəstəliklərinin vaxtında və düzgün müalicəsi bronxial astmanın yaranma ehtimalını xeyli azaldır. Spirtili içkilər qida allergiyası üçün şərait yaranaraq bronxial astmanın gedişini ağırlaşdırır. İdman məşğələləri, dəniz kənarında gəzintilər, normal həyat tərzini bronxial astmanın profilaktikası əsas yer tutur.

Yasəmin MUSAYEVA, "Azərbaycan"

Sağlam orqanizm

Qaraciyərin əsas düşmənləri

Siz də onları tanıyın

Qaraciyərin orqanizmin ən davamlı orqanlarından biridir. Qaraciyər güclü özünübərpa xüsusiyyətinə malikdir. Lakin bəzi ziyanlı təsirlər nəticəsində qaraciyərdə ciddi pozulmalar inkişaf edə bilər ki, bu pozulmaların daha sonra qaraciyər xəstəliklərinə gətirib çıxarmaq ehtimalı var.

- 1. Spirtli içkilər və siqaret**
Orqanizmə xarici mühitdən düşən ziyanlı maddələr (zəhərlər, toksinlər və s.) əsasən qaraciyərdə zərərşəkilir. Spirtli içkilərdə olan etanol və siqaretlərdə olan nikotin, müxtəlif qətranlar çox güclü zəhərləridir. Bu maddələr orqanizmə nə qədər çox miqdarda düşsə, qaraciyərdə gərginlik də o qədər artmış olur. Bu isə qaraciyərdə pozulmaların inkişafına gətirib çıxır.
- 2. Sağlam olmayan qidalar**
Hissə verilmis, qızardılmış, çox yağlı qidalar, yağlı et, marqarin və marqarin əsasında hazırlanmış peçenye, vafli və s. şirniyyatlar, fast-fudlar, kolbasa-sosis, şirin qazlı içkilər və ya kimi qidaların həddindən artıq qəbulu qaraciyəri yükləyir, onun hüceyrələrinə mənfəi təsir edir, dağılmasına səbəb olur.
- 3. Dərmanlar**
Dərmanlar qaraciyərdə zərərşəkilir. Bu səbəbdən insan nə qədər çox dərman içirsə,
- 3. Hərəkətsizlik**
Azhərəkətli həyat tərzini bir çox orqan və sistemlərə ziyan vurur. Azhərəkətli insanlarda qan dövranı ləngiyir, orqanizmdə durğunluq prosesləri inkişaf edir. Nəticədə qaraciyərdə pozulmaların inkişaf riski artır.
- 4. Mənfəi emosiyalar**
Hirs, qəzəb və bu kimi mənfəi emosiyalar qaraciyərin sağlamlığına pis təsir edir, onu zəiflədir.

qaraciyərdə pozulmaların inkişaf riski də bir o qədər artmış olur. Bu səbəbdən həkim məsləhəti olmadan özünüdə dərmanlar "təyin etməyin", ağrıkəsici, hərərsəlsən dərmanlardan istifadə etməyin.

Xalq təbabəti

Stress, nevroz, yuxusuzluğun çarəsi

Tərxundan qədim zamanlardan müalicəvi bitki kimi istifadə olunur. Bu şəfa- lı bitki sakitləşdirici təsirə malikdir, stress, nevroz, yuxusuzluq zamanı onun yaxşı təsiri olur. Bunun üçün tərxun demləməsinə qəbul etmək lazımdır.

Dəmləməni hazırlamaq üçün 1 xörək qaşığı xırda doğranmış tərxun 200 qram isti suda 1 saat ərzində dəmlənir, süzülür və gündə 2 dəfə yarım stəkan olmaqla içilir. Dəmləmənin dadını yaxşılaşdırmaq və təsirini artırmaq üçün ona bir çay qaşığı bal əlavə etmək olur. Dəmləməni 1-2 həftə ərzində hər gün içmək məsləhətdir.

Səfəli bitkilər

Xərçəngin qarşısını alan ətirli meyvə

Payızın ətirli meyvəsi heyvanın insan orqanizminə faydalarını saymaqda bitmir.

Tərkibində pektin, alma, limon, karotin və askorbin turşusu olan heyva həm də E, B₁, B₂, B₆ vitaminləri, dəmir, mis, kalium, fosfor, marqans, nikel, bor kimi mikroelementlərlə də zəngindir. Bu xüsusiyyətlərinə görə heyva qədim zamanlardan bir çox xəstəliklərin müalicəsində istifadə olunur.

- C vitamini ilə zəngin olduğundan orqanizmin immun sistemini gücləndirir, viruslara qarşı mübarizə aparır və qripdən qoruyur. Həmçinin bu vitamin ürək xəstəlikləri təhlükəsindən də azalmasına səbəb olur.

- Meyvənin tərkibində dəmir çox olduğuna görə anemiya zamanı olduqca faydalıdır. - Müntəzəm istifadə etməklə qanda "pis" xolesterinin miqdarını aşağı salmaq mümkündür.

- Yüksək qan təzyiqini aşağı salmaq üçün heyvadan istifadə fayda verir. - Tərkibindəki pektin sayəsində bağırsaqları təmizləyir, mədə-bağırsaq sisteminin iltihab əleyhinə proseslərinə kömək edir, orqanizmdən kancerogen maddələrin və toksinlərin çıxarılmasını təmin edir.

- Heyvanın tərkibində sərbəst radikallara mübarizə apara və xərçəngin yaranma təhlükəsini azalda bilən çoxlu sayda antioksidant var. - Sinir sistemində müsbət təsir göstərir, stressi azaldır, təbii sakitləşdirici vasitə rolunu oynayır. - Qaraciyərin fəaliyyətini normalaşdırır. - İltihablar zamanı, xüsusilə tənəffüs sisteminin iltihabında heyvadan istifadə müsbət nəticə verir. Heyva dənələrini qaynadıb suyunu içmək öskürəyi azaldır.

Bilirik?

- Yorgunluq hissi real imkanların 35-65 faizinin istifadəsi zamanı baş verir;
- İnsan orqanizminin gün ərzində ayırdığı istilik 33 litr buzlu suya qaynama səviyyəsinə çatdırıla bilər;
- İnsanın sağ ağciyəri sol ağciyərinə nisbətən özünü daha çox hava yerləşdirir;
- Bakteriyaların yalnız 1 faizi insanda nasazlıq hissi yaradır;
- Duyğulandıqı üçün ağlaya bilən yeganə canlı insandır;
- İnsanın beynində 1 saniyə ərzində 100 min kimyəvi reaksiya baş verir;
- Uşaqlar ən tez yazda böyüyürlər;
- Dil insan orqanizmində ən tez özüni bərpa edə bilən orqandır;
- Güclü işıq nəticəsində görmə qabiliyyətini itirmə halına "qar korluğu" deyilir.

Dünya mətbuatında Azərbaycana maraq artır

Bir yazının tarixçəsi

Bu yaxınlarda İordaniyanın nüfuzlu qəzetlərindən biri sayılan "Əl-Dustur" qəzetində öz ölkəsində və onun hüddüdlərindən kənarında kifayət qədər tanınmış ərəb jurnalisti Maruan Sudahın Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın xidmətləri haqqında və həm də Azərbaycanla bağlı məqaləsi dərc edilib.

"Komsomolskaya pravda" qəzetinin əlavələrindən birinin redaktoru İqor Suxanov və Rusiyanın nüfuzlu jurnalistləri çıxış ediblər, öz ürək sözlərini deyiblər və Azərbaycanda görülən işlərə heyran qaldıqlarını bildirdilər.

Hər yazılan yazının, hər deyilən sözün arxasında səmimiyyət, isti münasibətlər durur. Azərbaycana gələn jurnalistlərin əksəriyyəti bir nəfər kimi unikal və benzersiz ölkəyə səfər etdiklərini etiraf ediblər, insanların mehribanlığını, gülerüzünü, qonaqpərvərliyini hamı bir nəfər kimi təsdiq edib, Bakını isə Şərqi möcüzəsi sayıblar.

Ərəb jurnalisti S.Maruan da Bakı Humanitar Forumunda özünü evindəki kimi sərbəst hiss edirdi. Media təmsilçiləri, eləcə də forumun bəzi iştirakçıları ilə səmimi və ürəkdan söhbət edirdi. Yeni ki, Bakıda qərib deyildi. Ümumiyyətlə, ən maraqlısı da elə budur: Bakı dünyanın digər məqarlıları kimi, qonaqlarına qarşı yad və soyuqanlı deyil.

S.Maruan belə hesab edir ki, ölkələrin və mədəniyyətlərin qarşılıqlı təbliğində şəxsi əlaqələrin, xalq diplomatiyası səviyyəsində birbaşa təmasların qurulması da vacibdir. Belə əlaqələr xalqları yaxınlaşdırır, daha faydalı əməkdaşlığın özünü qurmağa yardım edir. O deyir ki, Azərbaycana gəlməsi, hər şeyi öz gözləri ilə görməsi Mehriban xanım Əliyevanın misilsiz xidmətlərini ona daha dərinləndirir. Birinci xanımın tolerantlığı və sülh dəyərlərinə töhfəsi onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun ölkədə xil və beynəlxalq arenadakı ən uca hədəflərindəndir: "Bu, özünü Azərbaycanın dini pluralizmi konsepsiyalarında da göstərir. Bu ölkədə müxtəlif dinlərin nümayəndələri çiyin-çiyinə, harmoniya şəraitində, heç bir problem olmadan yaşayırlar. Mehriban Əliyeva müxtəlif dinlərin təmsilçiləri arasında dialoqa, hərtərəfli sülhün bərqərar olmasına çağıran davamlı beynəlxalq tədbirlərin təşkilinə böyük töhfələr verir".

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"

Xazarda sübh çağı

Foto A.MƏMMƏDOVUNDUR

13-cü Azərbaycan Beynəlxalq Təhsil Sərgisi başa çatıb

Bakı Expo Mərkəzində keçirilən 13-cü Azərbaycan Beynəlxalq Təhsil Sərgisi ("EduExpo") oktyabrın 12-də başa çatıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, üç gün davam edən sərgiyə 22 ölkədən 150-dən çox təhsil qurumu qatılıb.

Sərginin sonuncu günü Rusiya Yazıçılar İttifaqının üzvü, "Smeşarik" layihəsinin həmmüəllifi və "Fiksiki" layihəsinin bir neçə seriyasının ssenari müəllifi, tanınmış uşaq yazıçısı İqor Şevçuk ilə görüş keçirilib. Görüşdə uşaqlara cizgi filmi təqdim olunub. İqor Şevçuk uşaqlarla əyləncəli oyunlar keçirib. Rusiyalı yazıçı ilə görüş uşaqların marağına səbəb olub. "Landau School" və "Leznik & Co" şirkətlərinin həmtəşəbbüsü Emil Leznik, "Dərs Evi" təhsil mərkəzinin icraatı ilə əlaqəli üzvlər qurumları ilə əlaqəli üzvlər meneceri Elvira Bağirova, "You will speak" təhsil mərkəzinin direktoru Günay Rəsulova, "CELT Colleges" dil kurslarının direktoru Baba Kərimli və "Motivated Outstanding Mothers" təşkilatının təsisçisi Aysel Hüseynovanın iştirakı ilə "EduTalks" - "Müasir təhsil sistemindəki nailiyyətlər və əsas məqsədlər" mövzusunda müzakirə paneli təşkil olundu. Ekspertlər paneli təşkilində sərgi auditoriyası ilə "canlı" dialoq formatında müasir təhsil xüsusiyyətində öz fikirlərini bölüşüblər. ("EduExpo") çərçivəsində "Azərbaycanda Erasmus+" mövzusunda təqdimat olub. Təqdimatı Azərbaycanca Milli "Erasmus+" ofisinin direktoru Pərviz Bağirov edib. O, "Erasmus+" programının Azərbaycan universitetləri üçün yaratdığı imkanlar, mövcud programlar və onlara qəbul şərtləri ilə bağlı ali

dan biri də Avropa universitetlərinin təqdimatı olub. Təqdimatda iştirakçıları Avstriya, Latviya, Fransa, Rumıniya və Macarıstanda təhsil, Şərqi Tərəfdaşlığı Avropa Məktəbi və "Erasmus+" programı haqqında ətraflı məlumat verilib. İştirakçılar, eyni zamanda, bu ölkələrin ali təhsil sistemi, tədris və təqaüd proqramları, universitetlərə qəbul qaydaları barədə məlumatlandırılıb. Interaktiv şəkildə davam edən təqdimatda suallar cavablandırılıb.

"EduExpo 2019" sərgisinin Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Azərbaycan Dillər Universiteti, Bakı Mühəndislik Universiteti, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti, Azərbaycan-Fransız Universiteti (UFAZ), Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Bakı Slayvan Universiteti, Sumqayıt, Gəncə, Lenkəran Dövlət Universitetləri ilə əməkdaşlıqda 44 yerli ali təhsil müəssisəsi iştirak edib.

Bu il sərgidə Almaniya, Belarus, Çex Respublikası, İran, Qazaxıstan, Özbəkistan, Polşa, Rusiya, Türkiyə, Ukrayna və digər ölkələr xaricdə təhsil üzrə imkan və şərtlərini təqdim ediblər. Eyni zamanda, Avropa İttifaqının birləşmiş stendi debüt edib.

Sərginin sonuncu iş günündə məktəblilər üçün "Fibonaççi", "Babil qüllələri" və "Octopus" kimi bir sıra intellektual oyunlar da keçirilib. Yerli və xarici ali təhsil müəssisələrinin, eləcə də Azərbaycanın aparıcı şirkət nümayəndələrinin iştirakı ilə "B2B" formatlı görüşlər keçirilib.

Beynəlxalq Təhsil Sərgisinin maraqlı məqamların-

ABŞ yenidən Səudiyyə Ərəbistanına əlavə kontingent göndərir

ABŞ Səudiyyə Ərəbistanına hərbi qulluqçular və iki qırıcı təyyarə eskadriyasından ibarət əlavə kontingent göndərir. Bundan əlavə, Vaşinqton Ər-Riyada iki "Patriot" zenit-raket kompleksi və THAAD yerüstü raket əleyhinə kompleks verəcək. Müvafiq bəyanatla ABŞ Müdafiə Nazirliyi çıxış etmişdir.

Beləliklə, ABŞ ötən ayın əvvəllərindən bəri krallığa 3 minə yaxın hərbiçinin göndərilməsinə razılıq vermişdir. Sentyabrın axırında Səudiyyə Ərəbistanına 200 hərbiçisi, "Patriot" zenit-raket kompleksi və 4 radiolokasiya sistemi göndərilmişdir. Bu arada Pentaqon bir daha bildirmişdir ki, Vaşinqton İran rejimi ilə münafiqəyə can atmır. Lakin ABŞ hər hansı böhrana cavab verməyi, müvafiq və maraqlarını müdafiə etməyə hazır olmaq üçün regionda hərbi mövcudluğunu qoruyub saxlamaq niyyətindədir.

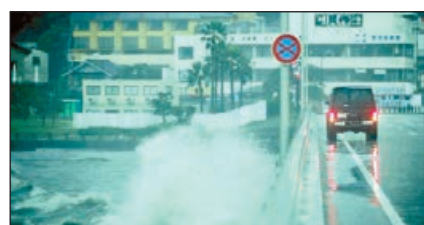

Beynəlxalq aləm

"Hagibis" Yaponiyaya yaxınlaşır

"Hagibis" qasırğasının Yaponiya sahillərinə yaxınlaşması ilə əlaqədar 10 milyon nəfər yaxın adam təxliyəyə hazırlayıb. Bu barədə Yaponiya ictimai televiziya-sı xəbər verir.

Paytaxt Tokioda təqaüdüçülərin və ahi adamlarının təxliyəsi artıq başlamışdır. Təxliyə mərkəzləri məktəblərin və bələdiyyə binalarının akt və idman zallarında təşkil olunur.

Təbii fəlakət nəticəsində Tokioda market, restoran və apteklərin əksəriyyəti bağlanmışdır. Paytaxtın yaxınlığında bir özəl kottec dağılmışdır. İdarəetmə dörd nəfər yaralanmışdır.

NHK telekanalının xəbərinə görə, Tiba prefekturasında güclü külək nəticəsində bir nəfər həlak olmuş, 5 nəfər xəsarət almışdır. Prefekturanın 770 mindən çox sakin işsiz qalmışdır.

Kaliforniyada meşə yangınları tüğyan edir

Kaliforniyada meşə yangınları ucubandan 100 min nəfər yaxın adam təxliyə edilmişdir. Bu barədə Los-Anceles polisi məlumat vermişdir.

Alov ştatın ərazisində 2 min hektarlıq meşəni məhv etmişdir. Açı 25 min evin sakinləri təxliyə olunmuşdur. Köçürülmüş sakinlərin və onlara məxsus kiçik ev heyvanlarının yerləşdirilməsi üçün dörd mərkəz yaradılmışdır.

Bundan əvvəl Kaliforniyanın yangınsöndürmə xidməti ştatın tarixində ən dəşətli yangının günahkarı kimi PG&E şirkətinin adını açıqlamışdır. Ötən ilin noyabrında güclü meşə yangınları nəticəsində 85 nəfər həlak olmuş, 14 minə yaxın ev, 528 kommersiya binası və 4 mindən çox digər tikili dağılmışdır. Yanğına səbəb PG&E şirkətinin elektrik neqli xətləri olmuşdur. Şirkət kompensasiya kimi 1 milyard dollar ödəməlidir.

Türkiyə ordusu Suriyada 415 terrorçunu məhv edib

Məlumatda deyilir ki, "Sülh bulağı" əməliyyatı Fəratın şərqində bütün gecəni davam etmişdir. PKK/YPG terrorçularına yerdən və havadan hücumlar uğurla həyata keçirilmişdir. Zərərsizləşdirilmiş terrorçuların ümumi sayı 415 nəfərə çatmışdır.

Türkiyə Silahlı Qüvvələri Suriyada keçirdiyi "Sülh bulağı" əməliyyatı zamanı 415 terrorçunu zərərsizləşdirmişdir. Bu barədə Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyi məlumat vermişdir.

Suriyada Rusiya hərbi polisinin karvanı minaya düşdü

Suriyada Rusiya hərbi polisinin karvanı hərəkət edərkən iki eldəqayırma minaya partlamışdır. Bu barədə Suriya Müdafiə Nazirliyi məlumat vermişdir.

Birinci partlayış ölkənin cənubunda, Dərrə əyalətində baş vermişdir. Rusiyalılardan zərər çəkən olmamışdır. İkinci mina suriyalı polisler hadisə yerinə gəldikdə partlamışdır. İki nəfər yaralanmışdır.

Atəşkəs rejimi 22 dəfə pozulub

Ermenistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində sutka ərzində atəşkəs rejimini 22 dəfə pozub. Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Ermenistanın Noyemberyan rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Qazax rayonunun Kəmərlı kəndində, Krasnoselsk rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Gədəbəy rayonunun Zamanlı kəndində yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Ağdam rayonunun işğal altında olan Tağıbəyli, Qaraqaşlı, Mərzili, Xocavənd rayonunun Kuropatkino, Füzuli rayonunun Aşağı Veysəlli, Qaraxanbəyli, Aşağı Seyidhəməddi, Qorqan, Kürdlər, Horadız kəndləri yaxınlığında, həmçinin Tərtər və Xocavənd rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də ordumuzun mövqeləri atəşə tutulub.

FHN: Xəzərdə itkin düşən balıqçının axtarışı ilə əlaqədar Qazaxıstana, Türkmənistan və Rusiyaya müraciət olunub

Oktyabrın 8-də Xəzər dənizində itkin düşmüş dörd balıqçıdan sonuncusunun axtarışları Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) bir helikopteri cəlb olunmaqla davam etdirilib.

FHN-in mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, hadisə ilə əlaqədar Fövqəladə Hallar Nazirliyi Qazaxıstan Daxili İşlər Nazirliyinə, Rusiya Fövqəladə Hallar Nazirliyinə və Türkmənistan Müdafiə Nazirliyinə müraciət edib. Həmçinin xilas edilən üç balıqçıdan biri hadisə yerinin bir daha dəqiqləşdirilməsi məqsədilə helikoptərdə axtarış-xilasetmə işlərinə cəlb olunub.

Axtarışlar nəticəsində "ABA1074" seriyalı kiçik həcmli motorlu qayıq yararsız hala düşmüş vəziyyətdə tapılıb, lakin ərazidə insan faktoru aşkar olunmayıb. Axtarış-xilasetmə işləri davam etdirilib.

Əlavə məlumat verəcək.

<p>BAŞ REDAKTOR</p> <p>Bəxtiyar SADIQOV</p>	<p>Ünvan</p> <p>AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, IV mərtəbə</p> <p>e-mail:</p> <p>secretary@azerbaijan-news.az az.reklam@mail.ru azerbaijan-news@mail.ru www.azerbaijan-news.az</p>	<p>Telefonlar</p> <p>Qəbul otağı - 539-68-71, Baş redaktor müavini - 538-86-86, 434-63-30, 538-97-96, Məsul katib - 539-43-23, Məsul katib müavini - 539-44-91, Parlament və siyasət şöbəsi - 539-72-39, 539-84-41, 539-21-00, İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,</p> <p>Beynəlxalq həyat, idman və informasiya şöbəsi - 432-37-68, Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 539-63-82 İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11, Fotoilustrasiya şöbəsi - 538-84-73, Kompüter mərkəzi - 538-20-87, Mühəssislik - 539-59-33</p>	<p>Qeydiyyat nömrəsi 1</p> <p>"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılb sahifələndirilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilmişdir</p>	<p>Rəsmi sənəd və çıxışlarda sütyonlanlarla barabər, dərc üçün göndərilən digər yazılarda fikirlərin də Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir</p> <p>Əlyazmalara cavab verilmir və onlar geri qaytarılmır</p>	<p>Gündəlik qəzet</p> <p>Tiraj 8965 Sifariş 3361 Qiyməti 40 qəpik</p>
---	---	---	--	---	---